

Plenair verslag

Tweede Kamer, 77e vergadering
Dinsdag 28 mei 2024

- Aanvang **14:00 uur**
- Sluiting **22:43 uur**
- Status **Ongecorrigeerd**

Opening

Voorzitter: Van der Lee

Aanwezig zijn 145 leden der Kamer, te weten:

Aardema, Aartsen, Agema, Van Baarle, Bamenga, Baudet, Becker, Beckerman, Bikker, Blaauw, Bontenbal, Boon, Van den Born, Boswijk, Boutkan, Brekelmans, Bromet, Bruyning, Van der Burg, Bushoff, Van Campen, Ceder, Chakor, Claassen, Crijns, Dassen, Deen, Tony van Dijck, Dijk, Diederik van Dijk, Emiel van Dijk, Inge van Dijk, Olger van Dijk, Dobbe, Eerdmans, Van Eijk, El Abassi, Ellian, Ergin, Erkens, Esser, Faber-van de Klashorst, Flach, Gabriëls, Graus, Grinwis, Peter de Groot, Van Haasen, Heinen, Hermans, Hertzberger, Heutink, Van Hijum, Hirsch, Van der Hoeff, Holman, De Hoop, Van Houwelingen, Idsinga, Daniëlle Jansen, Jetten, Léon de Jong, Joseph, Kahraman, Kamminga, Kathmann, Keijzer, Van Kent, Kisteman, Klaver, Koekkoek, Kops, De Kort, Kröger, Krul, Lahlah, Van der Lee, Maatoug, Madlener, Maeijer, Markuszower, Martens-America, Van Meetelen, Van Meijeren, Meulenkamp, Michon-Derkzen, Mohandis, Mooiman, Edgar Mulder, Mutluer, Nijhof-Leeuw, Van Nispen, Nordkamp, Omtzigt, Van Oostenbruggen, Ouwehand, Palmen, Paternotte, Patijn, Paul, Paulusma, Pierik, Pijpelink, Piri, Van der Plas, Podt, Pool, Postma, Rajkowski, Ram, Rooderkerk, Six Dijkstra, Slagt-Tichelman, Smitskam, Sneller, Soepboer, Stoffer, Stultiens, Teunissen, Thijssen, Tielen, Timmermans, Tseggai, Tuinman, Uitermark, Valize, Vedder, Van der Velde, Veldkamp, Veltman, Vermeer, Vijlbrief, Vlottes, Vondeling, De Vree, Aukje de Vries, Van Vroonhoven, Van der Wal, Welzijn, Van der Werf, Westerveld, White, Wilders, Van Zanten en Zeedijk,

en mevrouw Adriaansens, minister van Economische Zaken en Klimaat, mevrouw Bruins Slot, minister van Buitenlandse Zaken, de heer Harbers, minister van Infrastructuur en Waterstaat, de heer Jetten, minister voor Klimaat en Energie, viceminister-president, en de heer Van Ooijen, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De **voorzitter**:
Ik open de vergadering van 28 mei 2024.

Vragenuur

Vragenuur

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 12.3 van het Reglement van Orde.

Vragen Van Baarle

Vragen van het lid Van Baarle aan de minister van Buitenlandse Zaken over **het bericht "Morgen opnieuw tussentijdse uitspraak in genocidezaak tegen Israël"**.

De **voorzitter**:
We zijn toe aan het vragenuur en de eerste vragensteller is de heer Van Baarle. Hij gaat namens DENK vragen stellen aan de minister van Buitenlandse Zaken, die ik bij dezen van harte welkom heet. Aan u het woord, meneer Van Baarle.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Dank u wel, voorzitter. Zondagavond zijn 45 weerloze Palestijnen, in meerderheid vrouwen en kinderen, vermoord door een Israëlische luchtaanval op een vluchtelingenkamp in Rafah. De beelden van verkoolde lichamen en vermoorde kinderen staan op mijn netvlies gebrand, en op het netvlies van echt heel veel mensen. Een luchtaanval op een vluchtelingenkamp! Kwaadaardigere oorlogsmisdaden zijn bijna niet te bedenken. En wat was de reactie van Netanyahu? "Het is een tragische fout, maar de aanval op Rafah gaat door." As we speak rijden de tanks het centrum van Rafah binnen, worden ziekenhuizen ontruimd en gaat de aanval door. De mensen daar hebben geen eten. Het is verschrikkelijk.

Voorzitter. Als je het bombarderen van vluchtelingen "een tragische fout" noemt, dan ben je wat de fractie van DENK betreft kwaadaardig, misdadig en volstrekt ontoerekeningsvatbaar. En deze misdadige aanval kwam nota bene daags na het bevel van het Internationaal Gerechtshof om de aanval op Rafah per direct te stoppen! Dit is dus niet alleen de misdadige slachting van Palestijnen, maar ook gewoon een middelvinger naar het internationaal recht en naar de internationale gemeenschap.

De vraag is wat de Nederlandse regering nu eindelijk gaat doen om ervoor te zorgen dat de Israëlische misdaden stoppen. Wil deze minister eindelijk stoppen met alle wapenleveringen aan Israël? Wil deze minister eindelijk het militaire verdrag met Israël door de shredder halen? Wil ze eindelijk sancties gaan instellen tegen leden van de Israëlische regering en tegen alle instituties in Israël die verantwoordelijk zijn voor deze misdaden? Wil ze eindelijk de Israëlische ambassadeur ons land uit knikkeren? Wil deze minister eindelijk wat dóén, in plaats van diplomatieke oproepjes en het ter discussie stellen van zaken?

Voorzitter. De Palestijnen, en met name de Palestijnen in Rafah, kunnen niet meer wachten.

De **voorzitter**:
Ik geef het woord aan de minister van Buitenlandse Zaken. Gaat uw gang.

Minister **Bruins Slot**:
Voorzitter. Net zoals de heer Van Baarle en iedereen in Nederland zijn de beelden van afgelopen weekend ook ons op het netvlies gebrand. Een tentenkamp in brand, onschuldige mensen die de dood vinden, kinderen, vrouwen. Ik kan mij niet indenken welke rechtvaardiging aan deze aanval ten grondslag ligt. Het is weerzinwekkend. Die uitspraak volgde twee dagen na de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof, een uitspraak die klip-en-klaar is en oproept om onder andere de militaire operaties in Rafah te staken.

Nederland houdt zich aan het internationaal recht en roept daarom ook alle partijen op om de verschillende voorlopige maatregelen van het Internationaal Gerechtshof te respecteren en ook uit te voeren. Dat maakt ook

dat Nederland al langer zegt dat het zaak is om tot een onmiddellijk staakt-het-vuren te komen, tot het onmiddellijk beëindigen van deze gevechten, dat Hamas én Israël hun strijd moeten beëindigen, zodat de gijzelaars kunnen worden vrijgelaten en er uiteindelijk ook veel meer humanitaire hulp in Gaza terechtkomt. Een miljoen mensen zijn nu op de vlucht. Een miljoen mensen waar de Verenigde Naties over zeggen dat ze onvoldoende toegang tot humanitaire hulp krijgen.

Tegen de heer Van Baarle zeg ik ook nadrukkelijk dat deze Staat in tegenstelling tot een aantal andere landen geen wapens rechtstreeks aan het Israëlische leger levert. Het is zelfs zo dat we een verzoek om wapens of munitie aan Israël te leveren hebben afgewezen. Er is geen militair verdrag met Israël op dit moment. Het is ook zaak dat de 27 lidstaten van de Europese Unie de politieke druk op Israël gaan opvoeren. Dat maakte dat ik na uitgebreide debatten met deze Tweede Kamer besloten had om me in te zetten voor het bijeenroepen van de Associatieraad EU-Israël. Dat is een zwaar politiek signaal waarmee de 27 landen de druk op Israël verder gaan opvoeren. Dat is afgelopen maandag tijdens de vergadering van de 27 lidstaten gelukt.

De heer **Van Baarle** (DENK):
De minister noemt de luchtaanval op het vluchtelingenkamp in Rafah terecht "weerzinwekkend" en geeft aan dat er geen rechtvaardiging te bedenken is voor de Israëlische regering om deze misdadige aanval uit te voeren. Kan de minister gewoon onderkennen, gewoon onderkennen dat de Israëlische regering oorlogsmisdaden pleegt? Kan de Nederlandse regering dat eindelijk uitspreken?

Voorzitter. Het bijeenroepen van de Associatieraad om het EU-verdrag met Israël ter discussie te stellen is een goed diplomatiek signaal, maar wat gaat dat uiteindelijk opleveren? Hoelang gaat het duren voordat dat resultaten oplevert qua concrete druk in de richting van Israël om hiermee te stoppen? Is er niet nú iets nodig wat permanent druk zet op de regering van Israël? Kan Nederland als land zelf sancties in gaan stellen tegen verantwoordelijken bij de Israëlische regering? Kan de Nederlandse regering meer maatregelen nemen als land, als Nederland? Want als we moeten wachten op het verkrijgen van meerderheden ... Op dit moment rijden de tanks het centrum van Rafah binnen. De Palestijnen hebben die tijd niet, zeg ik tegen de minister.

Minister **Bruins Slot**:
Allereerst wil ik nogmaals duidelijk maken dat Nederland zich inzet voor een onmiddellijk staakt-het-vuren, voor een beëindiging van de gevechten. Gisteren heb ik daarover weer met de ministers van Buitenlandse Zaken van Egypte en Qatar gesproken, die zich nog steeds willen inzetten voor onderhandelingen. Ik hoop dat ze dat samen met de Verenigde Staten ook blijven doen.

Als het gaat om de beoordeling of zaken uiteindelijk oorlogsmisdaden zijn, zal voor Nederland weer gelden dat we hierin het internationaal recht volgen en dat het zaak is dat het Internationaal Gerechtshof en het Internationaal Strafhof hun werk doen. Dat doen ze onpartijdig. Dat doen ze onafhankelijk. Wij bemoeien ons niet met die lopende zaken. Tegelijkertijd zijn we ook klip-en-klaar over het feit dat andere landen, andere mensen het werk van deze belangrijke instituties niet in twijfel moeten trekken; het was goed dat de Kamer daar ook nog eens een keer de nadruk op legde. Het is uiteindelijk aan het Internationaal Strafhof om te bepalen of er wel of niet sprake is geweest van oorlogsmisdaden. Maar dat werk moeten ze kunnen blijven doen. Daarom heb ik het Internationaal Strafhof weer verder gefinancierd om het te willen doen.

Wat betreft de EU-Associatieraad snap ik aan de ene kant dat het soms lastig is om kijkend naar die diplomatieke gereedschapskist daadwerkelijk te zeggen: dit voert de diplomatieke druk verder op. Dat doet het, want dat overleg is er ook voor bedoeld om meer effectieve druk op te voeren om tot een onmiddellijk staakt-het-vuren te komen, om tot die humanitaire hulp te komen en om ervoor te zorgen dat de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof wordt uitgevoerd. Mijn inzet is dat die raad zo snel mogelijk gaat plaatsvinden. Ik zal er in ieder geval vanuit Nederland zolang ik dat nog kan, alle druk op zetten om te zorgen dat dat gaat gebeuren, en hopelijk zo snel mogelijk. Het is nu aan de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger om zo snel mogelijk een bijeenkomst te beleggen.

De **voorzitter**:
Afrondend, de heer Van Baarle.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Zo snel mogelijk, effectieve druk, in gesprek gaan: dat horen we al maanden. We zitten inmiddels op tienduizenden doden in Gaza. Ik zou de minister willen vragen waarom ieder zicht op nu een concrete actie ontbreekt. Wat mij het meest tegen de borst stuit, is dat de Nederlandse regering er als Rusland een ziekenhuis in Oekraïne bombardeerde, direct bij was — en terecht— om te zeggen dat dat een oorlogsmisdaad is, en dat de minister nu er een vluchtelingenkamp met weerloze Palestijnen wordt gebombardeerd, zegt: dat doet de Nederlandse regering niet; wij wachten het even af. Ik vind dat een dubbele maat. Ik vind dat stuitend.

Minister **Bruins Slot**:
De aanval is weerzinwekkend. De Nederlandse regering laat er geen enkele twijfel over bestaan dat de voorlopige uitspraak van het Internationaal Gerechtshof gevolgd moet worden en dat de militaire operaties in Rafah gestaakt moeten worden.

Mevrouw **Piri** (GroenLinks-PvdA):
Ik hoor de minister zeggen: Israël zal deze militaire operatie moeten stoppen. Dat was ook de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof. Ik hoor haar ook al een paar weken herhalen dat het tot een staakt-het-vuren moet komen. We weten dat er twee partijen zijn. We hebben Hamas. Die luistert daar óók niet naar, maar daar hebben we het hele sanctiepakket tegen ingezet. Als de minister nog meer sancties weet, zal mijn fractie die steunen. Maar er is ook een andere kant. Dat is die van Israël, dat ook geen gehoor geeft aan de oproep van het Internationaal Gerechtshof. Vindt de minister dat je nu ook voor Israël moet kijken naar sancties?

Minister **Bruins Slot**:
Voor Hamas geldt — dat ben ik inderdaad met mevrouw Piri eens — dat we hen moeten oproepen om te stoppen met de gevechten; daar moeten we op inzetten. We hebben van het weekend ook weer de aanval van Hamas vanuit Rafah op Tel Aviv gezien. Ook daar is men niet gestopt met vechten. Maar ook voor die sancties geldt dat die eigenlijk in Europa worden afgesloten. Je moet in Europa dus uiteindelijk 27 landen op een rij krijgen om effectief maatregelen te kunnen nemen. Ik heb twee weken terug tegen mevrouw Piri gezegd dat voor Nederland de maat vol was, ook door de humanitaire ellende die we nu zien. Ik heb gezegd dat we stappen gaan zetten en dat we daar met de EU-Associatieraad gevolgen aan gaan verbinden. Die gaat er nu komen. Daarop moet de druk komen te staan, om zo uiteindelijk zaken in beweging te krijgen. Maar ik heb weer 27 lidstaten nodig om daarin iets te kunnen bereiken.

Mevrouw **Piri** (GroenLinks-PvdA):
Dat snap ik. Ik ken Europa goed. Maar dan gaat het uiteindelijk wel over de vorm en niet over de inzet. Als er straks weer een duidelijke uitspraak van het Internationaal Gerechtshof ligt, dan is dat voorlopig de derde keer dat er maatregelen worden genomen en de derde keer dat Israël daar — ik zal de woorden niet noemen die ik wil gebruiken — niet aan voldoet. Het is zo dat in de Grondwet van Nederland, als gastland van de internationale gerechtshoven, de bescherming van de internationale rechtsorde genoemd wordt. Er komt dus een moment waarop, als er geen consequenties zijn en we de mensen in Palestina niet kunnen beschermen, onze geloofwaardigheid tegenover de rest van de wereld weg is. Mijn vraag is dus: wat is dan de inzet van Nederland? Ik ben blij dat de Associatieraad nu eindelijk bijeenkomt. Maar is de inzet van Nederland om tot het opschorten van dat associatieverdrag te komen? Als dat namelijk niet zo is, dan hebben we er niks aan als er weer een gesprek zonder consequenties plaatsvindt.

Minister **Bruins Slot**:
Misschien eerst nog even het volgende. De Kamer is natuurlijk goed ingevoerd, maar het zal niet voor iedereen duidelijk zijn waar het associatieverdrag uit bestaat. Het gaat eigenlijk om alle terreinen van samenwerking tussen Israël en de Europese Unie, van handel tot landbouw, financiële investeringen, onderwijs en onderzoeken. Het omvat eigenlijk de complete reikwijdte van datgene wat je met een land kan doen. Maar om hier effectief in te zijn, geldt op dit moment dat het aan de Commissie is, en nu aan de Hoge Vertegenwoordiger, om deze raad voor te bereiden. Dat moeten ze snel doen. We moeten hier geen minuut langer op wachten. Maar het gaat niet helpen als ik nu uit de doeken ga doen wat ik vind dat zij moeten gaan doen. Dan weet ik namelijk dat ik hier geen 27 lidstaten achter krijg.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):
Het leed, het verdriet van de onschuldige Gazanen, de mannen, de vrouwen en de kinderen, is afschuwelijk. Daar kunnen we nooit of te nimmer relativerend over spreken. Dat is helder. Tegelijkertijd geldt dat de doelen die Israël nastreeft in Gaza en specifieker in Rafah, het terughalen van de gijzelaars, het uitschakelen van Hamas en het stoppen van de voortdurende raketaanvallen op Israël, legitieme doelen zijn. Israël heeft dat recht. Blijft de minister, ook op internationaal niveau, aandacht vragen voor dat recht en ook voor het morele recht van Israël om haar bevolking te beschermen?

Minister **Bruins Slot**:
Het is klip-en-klaar dat het Internationaal Gerechtshof zegt dat onder deze omstandigheden de operatie in Rafah gestaakt moet worden. Maar op het moment dat Hamas met raketten een aanval pleegt op Tel Aviv, mag Israël nog terugschieten. Maar het moet wel proportioneel zijn. Het is niet proportioneel als er een miljoen mensen op de vlucht zijn. Dat is het probleem nu. Verder zijn we het er hier allemaal over eens dat de gijzelaars moeten worden vrijgelaten en dat we alles moeten doen om ervoor te zorgen dat de militaire dreiging van Hamas wordt weggenomen.

De heer **Dassen** (Volt):
Het zou een gamechanger zijn, het zou politieke consequenties hebben op het moment dat het Israëlische leger Rafah zou binnenvallen. Nu rijden ze tot in het centrum met tanks. Op satellietbeelden is de enorme verwoesting te zien. We hebben deze week de raketaanval gezien, die de minister terecht weerzinwekkend noemt, maar die volgt wel na de tienduizenden doden die er al in Gaza zijn gevallen. En nog steeds, zelfs na de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof, worden daar nu eigenlijk geen politieke consequenties aan verbonden. Het bijeenroepen van de Raad? Het is nog de vraag wanneer dat precies gaat gebeuren. Ik hoor de minister nu al een paar keer zeggen: zo snel mogelijk, we hebben geen minuut meer te verliezen. Komt de Raad dan deze week bij elkaar of pas over een maand? Hoelang gaat dat duren?

Minister **Bruins Slot**:
De heer Dassen kan ervan uitgaan dat ik nu weer al mijn diplomatieke druk zal gebruiken om dit snel, echt heel snel te doen. Dat betekent dat ik bij de Hoge Vertegenwoordiger en de Commissie alles op alles moet zetten zodat dit zo snel mogelijk gebeurt. Ik hoop dat het een week is, dat het misschien twee weken is. Voor mij geldt: hoe sneller, hoe beter. Dat is namelijk echt nodig. Het is een zware politieke stap die wordt gezet, waarvan de impact niet te onderschatten valt, dat de Europese Unie nu in de volle breedte in zo'n Raad het gesprek aangaat overde relatie met Israël om de juiste resultaten te bereiken.

De heer **Dassen** (Volt):
Kortom, het duurt nog veel te lang. Er zijn nú consequenties nodig. Nú is het nodig dat Israël stopt, omdat ze heel duidelijk hebben aangegeven: wat het Internationaal Gerechtshof zegt, leggen wij gewoon naast ons neer. Ze doen dus niks. Alle oproepen, ook dit weekend weer, van alle Europese leiders dat het nu moet stoppen, zijn allemaal tandeloos op het moment dat er niet nú consequenties zijn, dat er niet nú duidelijke sancties op tafel worden gelegd. Ik vraag dan ook aan de minister: waarom is het niet mogelijk dat zij nu al duidelijk maakt wat haar inzet is voor de Raad en dat, als zij niet in staat is om de andere EU-landen daarin mee te krijgen, zij zelf die stappen neemt? Het is op deze manier toch niet meer te verantwoorden wat Israël aan het doen is? Ik vond dat Borrell het wel goed zei. Laten we spreken over de regering-Netanyahu, want daar zit echt het probleem. Hij zal alles aan de kant schuiven. Hij trekt zich nergens iets van aan. Dan moet dat op een gegeven moment beantwoord worden met een heel duidelijk signaal, namelijk: wij nemen deze sancties tegen die regering.

Minister **Bruins Slot**:
Het is juist de Nederlandse inzet geweest dat er nu überhaupt een Associatieraad komt. Dat maakt dat we met elkaar die zware politieke druk op Israël kunnen zetten. Voor mij is deze bijeenkomst dan ook bedoeld om die druk verder op te voeren. Maar het gaat erom dat de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger dit nu moeten voorbereiden. Dat moeten ze snel doen. Het gaat op geen enkele manier helpen op het moment dat ik daar al een invulling aan ga geven. Want ik heb uiteindelijk weer 27 landen nodig die met elkaar besluiten om een vervolgstap te zetten.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):
De beelden afgelopen weekend in Rafah waren hartverscheurend: een vlammenzee in een tentenkamp met vele doden, met name vrouwen en kinderen. Er ligt een uitspraak dat de operatie moet stoppen, dat er een staakt-het-vuren moet komen, maar ook dat de gegijzelden vrijgelaten moeten worden. Ik constateer dat na acht maanden het staakt-het-vuren, waar iedereen naar snakt, er gewoon niet is. Sterker nog, we hebben de vlammenzee gezien en ook dit weekend weer raketten op Tel Aviv. Ik maak mij er ook zorgen over dat ik nergens iets hoor over wat er na deze oorlog moet gebeuren, want wat als er een staakt-het-vuren komt? Ik hoor vanuit de Israëlische regering niets over een plan, een geloofwaardig plan, maar ook vanuit de EU niet. Want deze oorlog gaat niet altijd door; het zal stoppen. Wat gaat de minister van Buitenlandse Zaken doen om nu al te bekijken, desnoods met EU-partners: wat kunnen we doen om daar vrede te bewerkstelligen? En welk geloofwaardig plan ligt er of gaat ze aan werken?

Minister **Bruins Slot**:
De heer Ceder maakt een terecht punt: het belang van al nadenken over de dag dat het vechten stopt. Daarom is het goed dat de Speciaal Vertegenwoordiger van de Europese Unie, de heer Sven Koopmans, die ook nog Kamerlid hier is geweest, de taak heeft om samen met de andere Europese landen de randvoorwaarden op te stellen om tot geloofwaardige vervolgstappen te komen op het moment dat het vechten stopt. Ik vind de initiatieven van de G7 daarin ook belangrijk. Zij hebben een aantal principes geformuleerd die daarin van belang zijn: geen Hamas die terug is, geen Israël dat over Gaza gaat regeren, geen verkleining van het grondgebied van Gaza, de Palestijnse Autoriteit die hervormd daar terugkomt. Er is veel en goed denkwerk, ook door de Arabische landen, die ik gisteren heb gesproken in de Europese Unie. Laten we ervoor zorgen dat zij zo goed mogelijk bij elkaar komen om die plannen te maken, maar het is ook een verantwoordelijkheid van de Israëlische regering om daarin de juiste stappen te zetten.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Terwijl wij hier praten, rijden de tanks Rafah binnen en negeert de regering-Netanyahu compleet wat de internationale gemeenschap zegt, namelijk: een staakt-het-vuren. We komen nu ook bijeen in een associatieraad, maar het maakt allemaal niet uit. Denk ook aan de uitspraken van het Internationaal Gerechtshof. De regering-Netanyahu gaat gewoon door, nadat de vlammenzee er is geweest en nadat Tel Aviv ook met raketten is aangevallen. Natuurlijk moeten de sancties tegen Hamas ook verhevigd worden, maar ik heb van de minister nog op geen enkele manier gehoord dat er ook echt consequenties zitten aan de uitspraken van het Internationaal Gerechtshof. Dat van de Associatieraad is een hele goede stap, maar is puur procedureel. De minister heeft net gezegd dat ze over haar inzet niet zo veel kan bekendmaken, maar ze heeft ook al met andere landen gesproken. Wat verwacht zij dus nu van die Associatieraad? Ligt het opzeggen van het associatieakkoord op tafel? Zijn er nog andere mogelijkheden om de druk op Israël nu écht op te voeren?

Minister **Bruins Slot**:
Het is mijn doel om de druk op Israël met de 27 landen op te voeren, zodat de operaties in Rafah gestaakt worden, zodat er humanitaire hulp wordt toegelaten en zodat er daadwerkelijk zicht komt op een onmiddellijk staakt-het-vuren.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Maar dit is eigenlijk wat we al maanden horen, namelijk dat de regering dat wil. Tegelijkertijd hebben we nog nergens consequenties gezien. We hebben de regering zelfs nog niet horen zeggen: die rode lijn is inderdaad overschreden. Wat betekent dat? Welke consequenties zijn eraan verbonden? Ik hoor er helemaal niets over. Sterker nog, terwijl de noodhulp daar nu heel hard nodig en is en de situatie heel nijpend is, zegt de regering nog steeds: we gaan op 1 juli overwegen of we UNRWA weer gaan steunen. Mijn vraag aan de minister is: is de Nederlandse regering bereid om daadwerkelijk die hulp aan UNRWA direct door te zetten?

Minister **Bruins Slot**:
Wij beschouwen UNRWA gewoon weer als hulpkanaal. Wij beschouwen hen dus weer als legitieme partner om mee samen te werken. Dit kabinet heeft op dit moment echter geen geld beschikbaar gesteld om meer aan UNRWA te geven. Ik hoop dat er in een volgend kabinet nog wel ruimte voor is om dat te doen.

De heer **Paternotte** (D66):
Het is weerzinwekkend en gekmakend om de beelden te zien van kinderen die zijn omgekomen in het vluchtelingenkamp. De zoveelste keer komen er kinderen om, die niks hebben misdaan. Ze zijn alleen geboren in Gaza en konden er nooit weg, totdat ze door een luchtaanval gedood werden. Het lijkt wel alsof de regering-Netanyahu naar niemand meer luistert, niet naar Israëli's in de straten, niet naar de families van gijzelaars, niet naar alle bondgenoten van Israël, die continu oproepen doen, en niet naar het hoogste gerechtshof, dat we hier kennen in Den Haag. Het is duidelijk dat oproepen of milde druk geen enkel verschil zullen maken. Daarom zou ik de minister deze vraag willen stellen: als de Associatieraad er nou in meerderheid voor is om het associatieverdrag op te schorten, als drukmiddel op Israël, zou Nederland daar dan voor gaan liggen?

Minister **Bruins Slot**:
Ik ga er op dit moment niet op vooruitlopen, want het is al een behoorlijke klus geweest om ervoor te zorgen dat de EU-Associatieraad nu bijeenkomt. Ik wil dat die snel bijeenkomt en wil ook dat de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger ervoor zorgen — we kennen hun inzet — dat dit ook een Raad wordt waarbij uiteindelijk de druk effectief is.

De heer **Paternotte** (D66):
Voor effectieve druk is, denk ik, ook een glasheldere boodschap van Nederland nodig. Die oproep wil ik doen, maar ik wil ook nog een andere vraag stellen. Als iets duidelijk is geworden, ook voor wie het nog niet duidelijk was, dan is het dat het in Gaza nergens veilig is, voor niemand. Er zitten nog steeds Nederlandse ingezetenen in Gaza. Een ervan is Abed Al Attar uit Almere. Hij probeert al zeven maanden de Gazastrook uit te komen. We hebben al maanden niks meer gehoord over Nederlanders die Gaza uit proberen te komen. Israël houdt dat tegen. Mijn vraag is: kan de minister ervoor zorgen dat deze vader van twee kinderen, die hier in Nederland zijn, wel de Gazastrook uit komt, net als alle andere Nederlandse ingezetenen die daar nog steeds zijn?

Minister **Bruins Slot**:
Allereerst wil ik alle mensen die voor het ministerie werken in Egypte, de Palestijnse gebieden en aan Israëlische kant ervoor bedanken dat ze al Nederlanders eruit hebben gehaald. Daar ben ik ze dankbaar voor. Ik ben het helemaal eens met de heer Paternotte dat we alles op alles moeten zetten om ook de andere Nederlanders eruit te krijgen. Dat doe ik niet alleen. Dat doet de minister-president ook. Die inzet blijven we doen. Deze week ga ik weer een poging ondernemen.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Ik word gewoon helemaal gek van dit geneuzel, dat concreet helemaal niks oplevert qua druk in de richting van Israël. Er gaan daar kinderen dood! Er worden daar kinderen dood gebombardeerd! Kan de minister nu eindelijk eens iets gaan doen: de Israëlische ambassadeur gaan ontbieden, de handelspost, als we die hebben, in de ambassade in Tel Aviv sluiten en stoppen met de bilaterale samenwerking die de Nederlandse regering heeft met de Israëlische regering? Die deal met Elbit Systems — de Nederlandse regering koopt raketten — schort die op, stop daarmee! Wanneer gaat de Nederlandse regering nu wat doen? Er gaan daar kinderen dood! Doe iets!

Minister **Bruins Slot**:
De Nederlandse regering is duidelijk dat het moet komen tot een onmiddellijk staakt-het-vuren, waarin de gijzelaars vrijgelaten kunnen worden en er veel meer humanitaire hulp kan worden binnengebracht. De afgelopen periode hebben we 55 miljoen euro aan humanitaire hulp toegezegd. We zijn actief bezig met de maritieme corridor. We hebben een speciale humanitaire gezant. Ik heb alles op alles gezet om kolonistensancties voor elkaar te krijgen in Europa, wat gelukt is. En nu is er een zware volgende politieke stap en dat is het bijeenroepen van de EU-Associatieraad. Dat is een niet mis te verstaan signaal aan Israël, dat 27 Europese landen dat nu, in deze fase, doen. En laat mij overduidelijk zijn: het arrest, de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof is klip-en-klaar en die moet gevolgd worden.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Eventueel in de toekomst een verdrag met Israël opzeggen, dat is wat de Palestijnen nu effectief van de Nederlandse regering krijgen. Niets meer. Ik vraag de minister nogmaals: ontbied de Israëlische ambassadeur, sluit de handelspost in Tel Aviv, schort die wapendeal met Israël op. We spekken nu gewoon de staatskas van Netanyahu. Stop daar dan gewoon mee! Doe iets! U heeft nu de mogelijkheid om het uitmoorden van kinderen te stoppen. Dat vraagt om daden. Zorg voor die daden. Stop met diplomatiek geneuzel.

Minister **Bruins Slot**:
Tegen de heer Van Baarle zeg ik dat de beelden die wij zien op het netvlies van ons allemaal branden en ons niet onberoerd laten. Maar als het gaat om de staatskas, is het uiteindelijk veel effectiever om met 27 landen op te trekken dan als één land.

De heer **Tuinman** (BBB):
Voorzitter. Het is inderdaad weerzinwekkend en gekmakend, een vluchtelingenkamp van tenten dat afbrandt, 48 verkoolde lichamen, te weinig voedsel, 1 miljoen mensen op de vlucht. Het is weerzinwekkend en gekmakend. Maar wat ook weerzinwekkend en gekmakend is, is dat er beelden binnenkomen van Hamasstrijders die nog steeds daadwerkelijk door de straten rondlopen. Wat ook gekmakend en weerzinwekkend is, en ook blijft, is dat Hamas nog steeds de controle heeft over de gegijzelden. Bij mij komen ook beelden binnen van jonge vrouwen in de kracht van hun leven die in stukken zijn gesneden of die verkracht, verbrand zijn, van wie nu af en toe de lichaamsdelen naar boven komen. Ik vind dat ook weerzinwekkend. Ik heb een vraag. Als we kijken naar successen die we in het conflict of in deze regio geboekt hebben, zoals de Oslo-akkoorden en de Abraham-akkoorden, is altijd de boodschap dat we op zoek moeten naar een pad naar normalisatie van de relatie tussen de beide partijen. Voor mijn gevoel is die positie verder weg dan ooit. De vraag is, ook in het verlengde van die van de heer Ceder, hoe en wanneer we volgens de minister die stappen naar een proces tot toenadering daadwerkelijk kunnen gaan maken.

Minister **Bruins Slot**:
Ik zou er ontzettend voorstander van zijn om tot een proces van normalisatie te komen, maar dan moet er wel een staakt-het-vuren zijn en dan moet er een geloofwaardig pad komen tot een tweestatenoplossing: een veilig Israël en een onafhankelijke Palestijnse staat.

De heer **Tuinman** (BBB):
Ik ben blij dat hier een verschil wordt gemaakt tussen enerzijds de regering-Netanyahu en anderzijds de inwoners van Israël. We zien ook dat de democratische processen in Israël ook op gang komen. Er zijn heel veel mensen op de straten. Er is uiteindelijk ook oppositie. Dat leidt misschien in de toekomst, misschien wel de nabije toekomst, tot veranderingen in het hele systeem. Mijn vraag heeft betrekking op het associatieakkoord. Ik ga ervan uit dat dat, als alle 27 landen oké zijn, daadwerkelijk opgeschort gaat worden. Dat is een hele generieke maatregel waarmee je de samenleving van Israël in de breedte treft. Neemt de minister al die aspecten mee, zeker ook in de EU-Raad, zodat we daarmee niet onvoorzien de processen verstoren die in Israël zelf op gang zijn?

Minister **Bruins Slot**:
Het is belangrijk om effectief de druk op te voeren op de Israëlische regering. Dat moet die bijeenkomst van het EU-associatieakkoord uiteindelijk voor elkaar krijgen.

De heer **Van Houwelingen** (FVD):
De minister verdedigt hier, zoals altijd, in vuur en vlam het Internationaal Gerechtshof. Het Gerechtshof wil een arrestatiebevel uitvaardigen tegen de heer Netanyahu. Israël gaat daar natuurlijk sowieso niet aan meewerken. Amerika heeft ook al laten weten daar niks in te zien. Hetzelfde geldt hier in Nederland. De VVD heeft daar haar afschuw over uitgesproken. Laat dat niet zien — dat is mijn vraag aan de minister — dat het Internationaal Gerechtshof ... Wij hebben altijd al gezegd dat dat eigenlijk niks met rechtvaardigheid of internationaal recht te maken heeft, maar dat dat eigenlijk altijd al een middel is geweest van het Westen, en met name Amerika, om zijn wil op te leggen. Als puntje bij paaltje komt en iemand uit het Westen vervolgd dreigt te worden, geeft ineens niemand thuis. Wat vindt de minister daar nou van?

Minister **Bruins Slot**:
Allereerst, het gaat hier niet om het Internationaal Gerechtshof, maar om het Internationaal Strafhof. Er is een verzoek gedaan voor de arrestatiebevelen, maar ze zijn nog niet afgekondigd. De situatie doet zich dus nog niet voor.

De heer **Van Houwelingen** (FVD):
Dank voor dat antwoord. Dat verzoek is inderdaad gedaan door het Internationaal Strafhof. Daar wil ik toch nog even een vervolgvraag over stellen. Er is nu namelijk al heel veel druk uitgeoefend op het Internationaal Strafhof, bijvoorbeeld door Amerika, door die senatoren die allemaal die brief hebben ondertekend richting het Internationaal Strafhof. "We weten je te vinden, hè. Als je Netanyahu gaat aanklagen, weten we je te vinden." Het Internationaal Strafhof — dat is mijn vraag aan de minister — zit toch in een onmogelijke positie? Als ze dat straks seponeren, als ze dat gaan doen, wordt er natuurlijk gezegd: dat is onder internationale druk. Als ze doorzetten: no way dat Amerika, Israël of zelfs Nederland, denk ik, daar gehoor aan gaat geven. Dus wat er ook gebeurt — dat is mijn vraag aan de minister — de legitimiteit van het Internationaal Strafhof is toch niet meer te redden?

Minister **Bruins Slot**:
De legitimiteit is nog steeds groot. Ik moet de Kamer ook bedanken voor het aannemen van de motie waarin zij nog eens een keer helder heeft gemaakt dat er alles aan moet worden gedaan om te voorkomen dat het Internationaal Strafhof ondermijnd wordt. Ik weet niet precies meer hoe Forum voor Democratie daarover gestemd heeft, maar die motie werd gesteund door meer dan de helft van de Kamer. Dat laat in ieder geval zien dat het internationaal recht hier in Nederlandse parlement hoog in het vaandel staat.

De heer **Brekelmans** (VVD):
We hebben de afgelopen maanden heel veel leed in Gaza gezien, helaas, maar het beeld waarop een vader zijn onthoofde kind vasthoudt is van zo'n orde dat dat mij in ieder geval, maar waarschijnlijk iedereen in deze Kamer, niet meer loslaat. Ik steun de inzet van het kabinet om de druk op Israël op te voeren. Goed dat het de minister is gelukt om die Associatieraad bijeen te roepen; dat is een grote diplomatieke stap. Tegelijkertijd zie ik dat hier internationaal schande van gesproken wordt. Maar Hamas ziet dit als martelaars en als olie op het vuur om juist

niet te hoeven toegeven. Nu ben ik het met de eerdere opmerking van mevrouw Piri eens: we hebben het hele sanctie-instrumentarium inmiddels al ingezet tegen Hamas, maar niet tegen de kwade genius op de achtergrond, namelijk tegen Iran. Nu lijkt ook daar een doorbraak te zijn. Er is namelijk een Duitse uitspraak waardoor de Revolutionaire Garde op de terreurlijst gezet zou kunnen worden, na maanden waarin de minister hier ook aan probeert te trekken in Brussel.

De **voorzitter**:
Uw vraag?

De heer **Brekelmans** (VVD):
Mijn vraag is dus: kan hier snelheid mee worden gemaakt? Kan er snel een bijeenkomst worden belegd waarin de Europese ministers van Buitenlandse Zaken bespreken of de Revolutionaire Garde nu op de terreurlijst kan worden geplaatst?

Minister **Bruins Slot**:
Die berichtgeving hebben we inderdaad van het weekend kunnen zien. Daarom heb ik gisteren al aan de Buitenlanddienst van de Europese Unie gevraagd om deze informatie opnieuw te wegen om te bepalen of dat voldoende basis biedt om de IRGC op de terrorismelijst te zetten. Ik heb dus al invulling gegeven aan het verzoek van de heer Brekelmans, want ik weet dat de Kamer hier bovenop zit en hier veel belang aan hecht. Die ruimte heb ik dus genomen.

De heer **Boswijk** (CDA):
Wij zijn getuige van onbeschrijfelijk leed sinds er op 7 oktober gruwelijke aanslagen hebben plaatsgevonden. De beelden van de afgelopen dagen komen daar weer bij. Dat kan ons allemaal niet onberoerd laten. Alle vragen die ik wilde stellen, zijn eigenlijk al gesteld. De heer Brekelmans maaide net het laatste sprietje gras weg. De laatste vraag die ik nog zou willen stellen is de volgende. Ik weet dat de minister in het verleden contact heeft gehad met de Israëlische oppositie. Ik denk ook dat het beter is als we niet over Israël praten, maar over de regering-Netanyahu, omdat daar toch wel een duidelijk verschil in zit. Er zijn ook geluiden in Israël, met name in de oppositie, die hier een stuk genuanceerder over zijn dan de regering-Netanyahu. Kan de minister ons iets vertellen over hoe de contacten inmiddels zijn en over hoe de Israëlische oppositie naar de afgelopen gebeurtenissen kijkt?

Minister **Bruins Slot**:
Daar zitten twee kanten aan. We hebben kunnen zien dat er in Israël met brede verontwaardiging is gereageerd op de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof. Dat geldt voor alle partijen. Aan de andere kant is gisteren in het parlement overduidelijk ook gesproken over de omvang en de aard van de verschrikkelijke aanval die heeft plaatsgevonden.

De **voorzitter**:
Tot slot, meneer Dijk.

De heer **Dijk** (SP):
We zitten nu al maanden te kijken naar verschrikkelijke beelden van buitenproportioneel veel geweld. Dat lost niets op en biedt ook niet het begin van een oplossing. We zien dat gebouwen totaal kapot zijn gebombardeerd, waarbij duizenden doden zijn gevallen. Het gaat om vrouwen en kinderen, om totaal onschuldige mensen. Ik zit nu al een tijdje naar deze debatten te kijken en te luisteren en ik zie dat er geen enkele vooruitgang is. De minister zegt hier: ik heb voor sancties 27 landen nodig. Ik wil tegen de minister zeggen: neem het voortouw. Er moet er een de eerste zijn. Er moet er een de eerste zijn die zegt: we gaan over tot sancties. Mijn hele simpele vraag aan deze minister is: vindt deze minister dat er sancties moeten komen tegen de regering-Netanyahu? Ja of nee?

Minister **Bruins Slot**:
Ja, want we hebben kolonistensancties ingesteld. Dat was een Nederlands initiatief. En het is wederom een Nederlands voorstel om nu de EU-Associatieraad bijeen te roepen. Dat is nogal een klus geweest.

De heer **Dijk** (SP):
Dit gaat over de regering-Netanyahu, die er via het Internationaal Gerechtshof voor gewaarschuwd is dat er mogelijk sprake is van genocide. We zien al maanden dat honger wordt ingezet als wapen en dat humanitaire hulp niet of nauwelijks wordt toegelaten. U had het net over een gereedschapskist met sancties.

De **voorzitter**:
De minister had het daarover.

De heer **Dijk** (SP):
De minister had het net over een gereedschapskist met sancties. Trek ze allemaal open; gebruik ze allemaal. Zeg hier als Nederlandse minister: we gaan dat allemaal doen. Ja of nee?

Minister **Bruins Slot**:
Het belangrijkste is nu dat de Europese Unie eindelijk gezamenlijk heeft besloten om een belangrijk politiek signaal af te geven met het EU-associatieakkoord. Het is nu aan de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger om er effectief voor te zorgen dat de politieke druk op Israël verder wordt opgevoerd. Het gaat niet helpen als ik op dit moment vooruitloop op wat ik vind dat de Hoge Vertegenwoordiger en de Commissie moeten doen, want daarmee krijg ik alle 27 waarschijnlijk niet op één lijn.

De **voorzitter**:
Dank aan de minister van Buitenlandse Zaken voor het beantwoorden van deze vragen.

Vragen Peter de Groot

Vragen van het lid Peter de Groot aan de minister voor Klimaat en Energie, viceminister-president, bij afwezigheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, over **het bericht "Meerdere verdiepingen parkeergarage Sint Antonius ziekenhuis ingestort in Nieuwegein"**.

De **voorzitter**:
Het volgende setje mondelinge vragen zal gesteld worden door de heer Peter de Groot aan vicepremier Jetten, die vandaag aanwezig is. Ik heet hem van harte welkom. De vraag gaat over het instorten van een parkeergarage in Nieuwegein. Het woord is aan de heer De Groot.

De heer **Peter de Groot** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Afgelopen zondagavond rond de klok van tienen kwam het bericht binnen dat een deel van de parkeergarage bij het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein is ingestort. Achteraf blijkt dat het om de rijhellingen gaat. Het was een enorme schok. Gelukkig zijn er geen slachtoffers en gewonden gevallen. Dat was een hele opluchting. Dat kwam met name door het tijdstip, want de bezoekuren waren al voorbij.

Ook op andere plekken in Nederland zijn er grote instortingen geweest. Denk aan de parkeergarage bij Eindhoven Airport en het dak van het AZ-stadion. Die zijn veelal goed afgelopen omdat er weinig gebruikers of publiek bij aanwezig was. Helaas gold dat niet toen het dak van het Twentestadion instortte. Daar waren weliswaar geen supporters bij, maar er zijn toch slachtoffers te betreuren geweest.

Voorzitter. Als ik met mijn zoontje naar een voetbalwedstrijd ga of als mensen het ziekenhuis bezoeken, dan moet het gewoon veilig zijn. Daar moet je op kunnen vertrouwen. Dat is de reden waarom de VVD eerder in deze Kamer heeft gevraagd om een veiligheidsscan voor parkeergarages. Het is ook om diezelfde reden dat ik de afgelopen jaren uw collega, minister De Jonge, met meerdere aangenomen moties gevraagd heb om specifieke kennis te organiseren voor het toezicht bij bijzondere gebouwen, zoals voetbalstadions, evenementengebouwen en ook garages. Dit gold specifiek voor gebouwen met dynamische belasting. Daarover gaat mijn eerste vraag. Wat is daar nu concreet mee gedaan? Het lijkt er namelijk op dat het toezicht in Nederland onvoldoende is, onvoldoende georganiseerd is rondom de specifieke kennis die nodig is om de absolute veiligheid te garanderen. Ik baal daarvan, want dit gaat over de veiligheid van mensen. Waar is die inventarisatie, wat is ermee gedaan en waar is de kennis georganiseerd voor goed toezicht?

De **voorzitter**:
Bij afwezigheid van de minister van Binnenlandse Zaken is het dus nu aan vicepremier Jetten om het antwoord te geven. Gaat uw gang.

Minister **Jetten**:
Dank u wel, voorzitter. Dat zal ik zo goed mogelijk proberen te doen met mijn enigszins beperkte kennis op dit onderwerp. Laat ik beginnen met zeggen dat ik en ook de minister voor VRO, de heer De Jonge, natuurlijk enorm

geschrokken zijn van het incident in Nieuwegein. Ik ben het zeer eens met de heer De Groot dat het gelukkig gebeurde op een tijdstip dat er geen slachtoffers zijn gevallen. Dat geldt natuurlijk ook voor iedereen die betrokken is bij het ziekenhuis, bij die locatie en ook voor de burgemeester van de gemeente, die contact heeft gehad met de minister. Het is belangrijk dat gebouwen constructief veilig zijn en voldoen aan de bouwvoorschriften, zodat dit soort incidenten niet plaatsvinden. Op de eerste plaats is de eigenaar van zo'n gebouw daar primair verantwoordelijk voor. De gemeente, in dit geval de gemeente Nieuwegein, is ook bevoegd gezag voor toezicht en handhaving. Maar zoals de heer De Groot stelt: we kunnen hier met elkaar in Den Haag natuurlijk er ook voor zorgen dat met de juiste wet- en regelgeving en de juiste organisatie van toezicht en handhaving dit soort incidenten zo veel mogelijk worden voorkomen.

Naar aanleiding van eerdere incidenten zijn er extra onderzoeken gedaan. Na het incident in Eindhoven heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid uitgebreid onderzoek gedaan. Eerder is er ook een apk voor grote gebouwen in gang gezet, onder andere op initiatief van het lid De Groot zelf. Dit was vooral gefocust op grote gebouwen waar veel mensen samenkomen. Daarover heeft de minister van BZK ook een brief aan de Kamer gestuurd om u te updaten over wat er uit deze apk is gekomen. Belangrijk is dat we met de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen de komende tijd echt een flinke verbeterslag gaan doorvoeren op het gebied van toezicht en handhaving. Daar verwachten we de komende jaren ook grote stappen in te maken.

De heer **Peter de Groot** (VVD):
Dank voor de beantwoording van de eerste vragen. Ik denk dat het heel belangrijk is dat we stappen blijven zetten. Daar gaat ook eigenlijk de tweede vraag over. We kunnen lezen — het stond gisteren in de kranten — dat experts, bijvoorbeeld van de TU Delft, zeggen: mooi dat die stappen gezet worden, maar het is echt nog onvoldoende; als we niet uitkijken, lopen we tegen meer van dit soort instortingen aan. Wat de VVD betreft zijn dat, zou ik bijna willen zeggen, best absurde uitspraken als ze gedaan worden in een land als Nederland, waar veiligheid zo hoog in het vaandel staat. Hoe kijkt de minister eigenlijk aan tegen deze kritiek van experts? Volgens hen is het nog onvoldoende georganiseerd, bijvoorbeeld bij gemeenten, en zouden we eigenlijk een stapje extra moeten doen om de veiligheid echt te waarborgen.

Minister **Jetten**:
Allereerst is het misschien goed om even te benadrukken dat we niet te veel vooruit kunnen lopen op de oorzaken van de instorting die in Nieuwegein heeft plaatsgevonden. Ik las in verschillende media vergelijkingen met de parkeergarage bij Eindhoven Airport. Daar was echt sprake van een andere situatie. De zogenaamde bollenvloeren die in Eindhoven zijn gebruikt, waren daar de oorzaak van het instorten. In Nieuwegein betreft het niet het instorten van de vloeren, maar van de rijhellingbanen van de parkeergarage. Er lijkt daarom geen verband te zijn met de eerdere instorting in Eindhoven. Dat wordt nu onderzocht. Er is, als het goed is, zojuist een brief openbaar geworden waarin de gemeente Nieuwegein opdracht geeft aan de eigenaar van het pand om goed onderzoek te doen naar de oorzaak van deze instorting. De OVV heeft aangekondigd een vooronderzoek te doen en zal mogelijk later ook een uitgebreid onderzoek doen. Zodra we die kennis en feiten boven tafel hebben, zal de minister natuurlijk altijd meteen kijken of daar lessen uit te trekken zijn die ook voor andere locaties of gebouwen in Nederland gelden. Zo kunnen we daar meteen mee optreden. Dat ten eerste.

Dan het volgende. Per 1 januari jongstleden is de nieuwe Wet kwaliteitsborging voor het bouwen ingegaan. Daarin wordt het verplicht om een onafhankelijke deskundige het bouwtoezicht te laten doen. Op verzoek van de Tweede Kamer zijn we daarmee begonnen bij eenvoudige bouwwerken. Dat kunnen we de komende tijd dus stap voor stap uitbreiden. Het lijkt me het verstandige, zeg ik eigenlijk in het verlengde van de vraag van de heer De Groot, om nu de eerste ervaringen met deze nieuwe systematiek op te doen en daarna te kijken hoe we de nieuwe werkwijze stap voor stap kunnen uitbreiden.

De heer **Peter de Groot** (VVD):
Dank voor deze toezeggingen, want zo zie ik ze een beetje. Over het vervolg, het toezicht op bouwwerken, wil ik nog één vraag stellen aan de minister. Het gaat niet alleen over de controle en het toezicht bij de bouw van bouwwerken, maar bijvoorbeeld bij parkeergarages ook over als ze al langere tijd in gebruik zijn. Kijk naar de garage in Nieuwegein. Het betreft daar inderdaad de hellingen. Het zou zomaar kunnen dat de belasting van elektrische auto's, die vaak 30% hoger is, bijvoorbeeld misschien niet meegenomen was bij de bouw van de garage en dat daardoor problemen zijn ontstaan. Hoe gaat de minister borgen dat gebouwen niet enkel en alleen met een vast lijstje worden gecontroleerd bij de aanbouw, maar dat er ook echt naar de praktijk wordt gekeken? Ik heb het over bij het gebruik van de garage als het gebouw wat ouder is dan een jaar of vijf of tien. Dat is mijn laatste vraag.

Minister **Jetten**:
Hiermee word ik een klein beetje overvraagd, maar ik ga dit meegeven aan de minister van Binnenlandse Zaken. Natuurlijk moet je altijd kennisnemen van nieuwe ontwikkelingen. Net zoals je bij dit soort incidenten altijd bekijkt welke lessen je eruit kunt trekken, om die breder toe te passen, zijn er misschien ook andere ontwikkelingen, in de samenleving of in de praktijk. Maar ik denk dat het verstandig is om nu eerst de apk zoals we die eerder hebben toegezegd goed ter harte te nemen en de komende tijd te kijken hoe we de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen kunnen uitbreiden. Ik zal de suggestie van de heer De Groot in ieder geval overdragen aan de minister die erover gaat.

De heer **Peter de Groot** (VVD):
Hartelijk dank.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):
De minister gaf aan dat de OVV onderzoek doet naar het incident in Nieuwegein. Mijn concrete vraag is of er vaart kan worden gemaakt met dat onderzoek. Zo krijgen we inzicht in de risico's voor andere gebouwen waarvoor dezelfde constructie is gebruikt.

Minister **Jetten**:
Het onderzoek dat nu dus via de gemeente aan de eigenaar van het gebouw is gevraagd — die zal daar uiteraard de betrokken aannemers bij betrekken — is waarschijnlijk het snelste klaar. Zodra die onderzoeksresultaten bekend zijn, zullen we natuurlijk ook meteen vanuit de rijksoverheid in overleg met de gemeente kijken of er breder toepasbare lessen te trekken zijn. De OVV zal waarschijnlijk pas daarna het uitgebreide onderzoek doen, omdat ze nu eerst beginnen met het vooronderzoek. Maar ik deel wel met u: zodra er uit de eerste onderzoeken iets relevants komt, dan gaan we natuurlijk niet wachten; dan gaan we meteen bekijken of we dat elders nuttig kunnen toepassen.

Mevrouw **Welzijn** (NSC):
Ik heb nog eens even teruggekeken naar het rapport uit Eindhoven, niet omdat er een parallel is met deze situatie, maar wel omdat daarin staat dat het niet om incidenten gaat, maar dat men een patroon ziet als men ook kijkt naar eerdere bouwongevallen. Een van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad is dat er een transformatie nodig is naar een lerende en veilige bouwsector. Er is dus een cultuuromslag nodig. De OVV deed die aanbevelingen in 2017. Welke ontwikkeling heeft de minister gezien in de risicoattitude die ervoor nodig is om succesvol deze transformatie te doorlopen? Voor mij klinkt het een beetje alsof ik naar de dokter ga, omdat ik pijn heb in mijn linkerneusgat en dat er heel deskundig maar uitsluitend naar mijn linkerneusgat gekeken wordt. Waarom wordt er niet breder gekeken? Kijk in het rechterneusgat, in de keel en in de oren!

Minister **Jetten**:
Ik vind dat een hele goede vraag. Ik heb zelf een tijdlang in de spoorsector gewerkt. Ook daar was het een hele worsteling om echt tot een andere veiligheidscultuur te komen. Je kunt heel veel dingen in wet- en regelgeving aanpassen en verbeteren, maar het gaat uiteindelijk ook om de manier waarop je in zo'n sector met elkaar met veiligheid bezig bent. Ik kijk naar wat er is gedaan sinds het incident in Eindhoven. In 2017 heeft de minister van Binnenlandse Zaken alle gemeenten gevraagd om gebouwen met vloeren zoals toegepast in die garage in Eindhoven te controleren. De gemeente Nieuwegein heeft dit gedaan. Die is daar in 2017 meteen mee aan de slag gegaan. In 2019 heeft het ministerie van BZK definitieve reken- en toetsregels voor dit soort vloeren gepubliceerd en in 2020 is een wettelijke onderzoeksplicht ingesteld voor grote gebouwen met breedplaatvloeren, waaronder dus ook de zogenaamde bollenvloeren die in Eindhoven zijn gebruikt. In het kader hiervan heeft de eigenaar van de parkeergarage in Nieuwegein onderzoek laten uitvoeren. De gemeente heeft dat destijds beoordeeld en geconcludeerd dat die bollenvloeren voldeden. In dit voorbeeld zie je dus gelukkig dat het incident in Eindhoven en het rapport van de OVV wel degelijk hebben geleid tot bredere onderzoeken ter plaatse. Dat neemt echter niet weg dat je veiligheidscultuur nooit af is, dus het is altijd goed om te blijven leren en te bekijken hoe je dit proactief kunt doen. Ook moet je inderdaad niet alleen maar door een heel klein vergrootglas, maar in de breedte naar veiligheid blijven kijken.

De heer **Deen** (PVV):
Natuurlijk moeten we niet op de oorzaak vooruitlopen. Mijn vraag is of het toch niet wenselijk is dat we op dit moment alle parkeergarages die op deze manier zijn gebouwd, namelijk met die bollenplaatvloeren, voor de veiligheid gesloten houden totdat onderzoek uitwijst dat ze veilig zijn.

Minister **Jetten**:
In Nieuwegein is wel echt sprake van het instorten van de hellingbanen en niet van de bollenvloeren. Die conclusie trekken wij dus niet. We hoorden gisteren ook heel veel experts zeggen: ga nu niet overhaast heel veel gebouwen sluiten of controleren, omdat je eigenlijk nog niet weet waar je naar op zoek bent. Vandaar dat het heel erg belangrijk is dat het onderzoek dat nu is aangekondigd, zo snel mogelijk wordt uitgevoerd. Zodra de conclusies daarvan bekend zijn, komen we natuurlijk meteen in de actiestand.

De **voorzitter**:
Dank, ook aan de vicepremier voor zijn bereidheid om even in te vallen.

Vragen White

Vragen van het lid White aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, bij afwezigheid van de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering, over **het bericht "Den Haag kijkt maandenlang weg van 'medisch onverantwoorde' ambulancevluchten Bonaire"**.

De **voorzitter**:
Dan gaan we naar het derde setje vragen. Die vragen zullen worden gesteld door de heer White van de fractie GroenLinks-Partij van de Arbeid. Bij afwezigheid van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zullen die vragen beantwoord worden door de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, die ik van harte welkom heet. Meneer White, gaat uw gang.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):
Dank u wel, voorzitter. GroenLinks-PvdA is geschrokken van het nieuws over de acute zorg in het Koninkrijk der Nederlanden en dan met name op Bonaire. Het is een recht van al onze burgers, ongeacht waar zij zich binnen het Koninkrijk bevinden, om toegang te hebben tot levensreddende behandelingen in tijden van nood. Ik moet nu helaas constateren dat dingen vaak flink mis zijn gegaan. We hebben de gezamenlijke verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat er kwalitatieve, tijdige en toegankelijke acute zorg beschikbaar is voor de burgers van de eilanden. De recente zorgen rondom de ambulancevlucht op Bonaire benadrukken de noodzaak van een betrouwbare en efficiënte acute zorgketen. Dit is niet alleen van belang voor het welzijn van de patiënten, maar ook voor de integriteit van het zorgsysteem als geheel. Mijn wens is dan ook dat er op alle eilanden een eigen ic ingericht wordt die in de meest acute situaties kan handelen en/of stabiliseren. Laten we streven naar gelijkheid voor onze burgers. In Nederland zou dit ondenkbaar zijn en dat moet het voor alle burgers van het Koninkrijk der Nederlanden zijn. Ik heb een aantal vragen aan het kabinet.

Voorzitter. Kan de staatssecretaris uitleggen waarom het ziekenhuis op Bonaire de samenwerking met Medicair heeft beëindigd, terwijl deze maatschappij volgens artsen jarenlang een goede service heeft verleend? Waarom is er gekozen voor een contract met de Colombiaanse vliegmaatschappij Sarpa, ondanks dat dit leidde tot langere wachttijden en langere vluchtduren voor patiënten die spoedeisende hulp nodig hebben?

De **voorzitter**:
Ik geef het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Dank u wel, voorzitter. Ik wil graag onderstrepen dat het ambulancevervoer vanaf Bonaire naar Curaçao en Aruba goed geregeld moet zijn. Daarom vind ik het terecht dat de heer White hier de vraag stelt of dat eigenlijk wel goed geregeld is. VWS heeft een contract met het ziekenhuis op Bonaire, FM. Daar hoort inderdaad ook het ambulancevervoer bij. Vanaf januari bleek uit informatie van FM dat Sarpa, de nieuwe maatschappij, geen landingsrechten heeft op Curaçao en Aruba, waardoor het ambulancevervoer inderdaad onvoldoende geregeld was. VWS heeft vanaf dat moment op verschillende momenten zorgen geuit en acties getoond richting FM. Zo is er samen met FM een bestemming in het noorden van Colombia geregeld, zodat de vluchten werden verkort. FM heeft met Sarpa een extra snel toestel weten te regelen, zodat de vluchten korter werden. VWS heeft natuurlijk nadrukkelijk zorgen geuit, ook richting FM, en gevraagd naar de stand van zaken en om de situatie te verbeteren. Ten slotte heb ik op bestuurlijk niveau ook nog zelf aan Danguillaume Oduber, de minister van Aruba, waar Sarpa geen landingsrechten heeft, gevraagd hoe de situatie zou kunnen worden opgelost. Uiteindelijk hebben we eind mei een hele verstrekkende beslissing genomen door vanuit VWS opnieuw een contract af te sluiten met Medicair én een onderzoek in te stellen onder leiding van Erwin Arkenbout om de situatie ook op de langere termijn op te lossen.

Dank u wel, voorzitter.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):
Naar aanleiding van de reactie van de staatssecretaris ben ik benieuwd hoe hij het volgende beoordeelt. Op dit moment is de situatie dat patiënten voor spoedeisende hulp naar Colombia worden gevlogen — dat is een reis van meer dan twee uur — terwijl vluchten naar Aruba of Curaçao minder dan een halfuur duren. Deelt de staatssecretaris de mening van de artsen dat dit medisch niet verantwoord is?

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Dat kan ik nooit helemaal beoordelen, want het verschilt natuurlijk van situatie tot situatie, maar ik ben het ermee eens dat de eerste plek om te landen natuurlijk op Aruba of Curaçao moet zijn. Die zijn het dichtstbij. Ik vind dat dat in principe de voorkeur geniet, maar uiteindelijk is het natuurlijk de medische verantwoordelijkheid van FM en van de deskundigen zelf om te beoordelen wat de beste plek en manier is.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):
Ik hoor wat de staatssecretaris zegt. Dan denk ik: het is inderdaad een medische kwestie, maar de overheid heeft natuurlijk ook een verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid voor de levens van burgers is van essentieel belang. Op het moment dat een maatschappij, een organisatie, keuzes maakt waardoor die in het geding zijn, dan vraag ik me af of de overheid niet toch een rol zou moeten spelen en haar verantwoordelijkheid zou moeten pakken. Hoe kijkt de staatssecretaris daarnaar?

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Dat deel ik zeer met de heer White. Na een aantal maanden die onzekerder waren, hebben we niet alleen een onderzoek naar de situatie ingesteld, zodat die echt verbeterd kan worden op de kortere en langere termijn. We hebben begin mei ook zelf opnieuw een contract afgesloten met Medicair om de basis op orde te krijgen. We hebben dus wel degelijk behoorlijk fors ingegrepen, door uiteindelijk zelf weer een contract aan te gaan met Medicair om de ambulancevluchten te waarborgen.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):
Ik hoor de staatssecretaris heel duidelijk spreken over ingrijpen, maar had dat niet eerder gemoeten en gekund?

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Ik snap die vraag heel goed. Daarom heb ik ook in mijn inleiding al aangegeven wat we vanaf eind januari tot en met begin mei, dus in ongeveer drie maanden, hebben gedaan. Er heeft een rechtszaak gespeeld. We hebben in die periode voortdurend contact gehad met FM. We hebben een kortere vlucht weten te regelen omdat er in het noorden van Colombia een landingsplek is georganiseerd. We hebben ook een sneller vliegtuig weten te regelen. In die maanden hebben we dus niet stilgezeten. We hebben in die maanden successievelijk stappen gezet om de situatie op te lossen. Toen dat onvoldoende was, hebben we uiteindelijk gezegd: dan moet er tijdelijk alsnog een contract met Medicair worden afgesloten.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):
Ik hoor dat er een aantal maatregelen zijn getroffen en een aantal acties zijn ingezet, maar in mijn onderbuik heb ik toch nog steeds niet het gevoel dat de situatie in de toekomst op orde is. Ik heb niet het gevoel dat we situaties die hebben plaatsgevonden in de toekomst kunnen voorkomen. Kunnen we inmiddels spreken van een veilige situatie?

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Op dit moment hebben we ook een contract met Medicair. Daarmee is de situatie voor de korte termijn absoluut geborgd. Voor de iets langere termijn, dus na die twee maanden, hebben we een onderzoek lopen. Maar het spreekt voor zich dat wij het contract met Medicair niet gaan verbreken voordat we er echt vertrouwen in hebben dat deze situatie wordt opgelost.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):
Ik hoor dat de staatssecretaris spreekt over onderzoeken die zijn ingesteld om helderheid te krijgen over de situatie in de afgelopen tijd. Mijn partij is heel erg benieuwd wanneer de staatssecretaris denkt dat de resultaten van dit onderzoek worden verwacht.

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Daar heb ik geen precies tijdschema van. Het tijdelijke contract dat we nu hebben met Medicair is voor een periode van twee maanden. In die twee maanden moet er dus een oplossing komen voor de periode daarna. Mocht het onderzoek in die twee maanden niet zijn afgerond, dan denk ik dat een tijdelijke verlenging opnieuw voor de hand ligt. Maar ik hoop vooral dat we heel snel boven tafel krijgen wat een definitieve, goede oplossing is voor dit probleem.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):
Tot slot. Ik zou toch aan de staatssecretaris willen vragen om dit proces en de voortgang heel erg scherp voor ogen te houden. Wij zullen dat vanuit GroenLinks-PvdA zeer zeker ook doen. Ik ben benieuwd of wij binnen een heel erg kort tijdsbestek een voortgangsbrief kunnen verwachten omtrent de voortgang van dit onderzoek.

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Ik kan op geëigende momenten de Kamer natuurlijk opnieuw informeren over de stand van zaken, dus dat zal ik doen.

De **voorzitter**:
Dank, meneer White.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):
Dank u wel, voorzitter. Het is wel schokkend wat er is gebeurd. In 2010 hebben inwoners van Saba, Bonaire en Sint-Eustatius gezegd dat ze bij Nederland willen horen en dat ze als volwaardige burgers behandeld willen worden. Maar we zien dat er al maandenlang vluchten naar de intensive care in Colombia, die langer dan twee uur duren, zijn doorgegaan zonder dat het ministerie heeft ingegrepen. Dat gebeurt nergens in dit Koninkrijk, behalve op Bonaire. Ik ben blij dat er stappen zijn genomen. Maar klopt het dat er tijdens een van die vluchten richting de intensive care een patiënt is overleden? Dat lees ik in een krantenartikel, waarvoor onderzoek is gedaan. Is de staatssecretaris van mening dat door dit contract af te sluiten de zorgplicht van het ziekenhuis is overtreden?

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Ik kan heel moeilijk ingaan op individuele casuïstiek. Het is namelijk heel ingewikkeld om een link te leggen tussen het medische vervoer, het medische dossier en alles wat daarmee samenhangt. Ik kan die vraag dus onmogelijk beantwoorden. Ik ben het wel zeer eens met de heer Ceder. Ik vind het ook absoluut onwenselijk dat deze situatie heeft kunnen ontstaan en dat er een luchtvaartmaatschappij wordt gecontracteerd die geen landingsrechten heeft. Ik snap niet hoe dat heeft kunnen gebeuren. Ik ben daar ook echt ontevreden over. Daarom hebben wij in de afgelopen periode van drie maanden nadrukkelijk een aantal acties uitgezet. Toen bleek dat dat allemaal onvoldoende effect heeft gesorteerd, hebben we uiteindelijk zelf ingegrepen door het contract met Medicair opnieuw aan te gaan. We hebben dus niet stilgezeten in die maanden. Juist omdat we hetzelfde ongenoegen ervaren als de heer Ceder, hebben we uiteindelijk een aantal grote stappen gezet. Uiteindelijk is toen de definitieve beslissing genomen om te zeggen: dan gaan we weer tijdelijk Medicair contracteren.

Mevrouw **Bruyning** (NSC):
Ik hoor eigenlijk alleen maar stappen die op de korte termijn zijn ondernomen. Ik weet dat dit ook niet op zichzelf staat. Onlangs zijn we met de commissie voor Koninkrijksrelaties op werkbezoek gegaan en we hebben een aantal van deze signalen ook op de andere eilanden gekregen. Ik ben dus heel benieuwd hoe de staatssecretaris op lange termijn verantwoorde acute zorg gaat realiseren op de BES-eilanden, dus niet alleen op Bonaire, maar ook op de overige eilanden.

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Daar werken we natuurlijk in een groot programma aan. We hebben al meermaals brieven naar de Kamer gestuurd en onlangs hebben we een uitgebreid debat gehad met elkaar over wat we daaraan doen. Een van de belangrijkste punten is de medische uitzendingen in algemene zin. Dit betreft het spoedvervoer, het ambulancevervoer. Maar vooral die medische uitzendingen moeten beter. Dat heb ik uw Kamer nadrukkelijk aangegeven. Daar is veel discussie over, onder andere over de manier waarop die uiteindelijk worden vastgelegd, de kwaliteit van het vervoer en de betrouwbaarheid van het vervoer. Ik vind de medische uitzendingen een van de prioriteiten die moeten worden verbeterd.

De **voorzitter**:
U heeft geen vragen meer, mevrouw Bruyning? Nee? Dan mevrouw Tielen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
In aanvulling op wat mevrouw Bruyning zegt: het gevoel dat je krijgt van dit korte debat is dat het een beetje knip-en-plakwerk wordt naar aanleiding van een bericht. Mijn fractiegenoot Jacqueline van den Hil heeft anderhalf jaar geleden overigens al aandacht gevraagd voor het ambulancevervoer vanuit de eilanden. Maar dat geldt ook specifiek voor de basiszorg, bijvoorbeeld op Sint-Eustatius, die gewoon niet op orde is. Ik hoor de staatssecretaris praten over een plan en over discussies, maar op welke termijn kunnen er concrete stappen worden gezet om de basiszorg op bijvoorbeeld Statia op orde te krijgen?

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Statia is van een heel andere orde dan Bonaire en FM, dus dat moeten we echt uit elkaar trekken. Ambulancevervoer, waar we het hier over hebben, van FM op Bonaire is echt iets heel anders dan de basiszorg op Statia op orde krijgen. We doen heel veel op Statia. Er staan overigens gewoon financiële middelen klaar om het ziekenhuis op Statia een flinke impuls te geven. Dat heb ik al vaker gezegd. Ik ben daar een tijd geleden zelf geweest en ik heb daar ook grote zorgen over. Maar er moeten een aantal bestuurlijke kwesties worden opgelost voordat we de investeringen in het ziekenhuis kunnen doen, waaronder de fusie, of in ieder geval de actieve samenwerking, met het verpleeghuis, dat er direct naast zit. Dat is cruciaal om het ziekenhuis op Statia een grote impuls te kunnen geven. Maar financieel zijn we volledig geëquipeerd om die stap te kunnen zetten. Het is echter wel iets heel anders dan wat hier nodig is. Hier moeten we gewoon zorgen dat het ambulancevervoer echt wordt geregeld. Daar zijn we dus ook actief mee bezig.

De **voorzitter**:
Als laatste in dit vragenuur is er een interruptie van de heer Haasen.

De heer **Van Haasen** (PVV):
"Van Haasen" is het.

Het ministerie van Volksgezondheid speelt een belangrijke rol in de financiering van de zorg op Bonaire. VWS heeft op het eiland een zorgverzekeringskantoor en koopt daar zorg in bij zorgverleners. Het ministerie financiert ziekenhuis Mariadal volledig. Waarom laat VWS de inkoop van ambulancediensten over aan het ziekenhuis en koopt het deze zorg niet rechtstreeks zelf in?

Staatssecretaris **Van Ooijen**:
Uiteindelijk vind ik dat dit echt een verantwoordelijkheid is die hoort bij een ziekenhuis en niet bij een verzekeraar of, in ons geval natuurlijk ook nog, een overheid. Dit soort vraagstukken horen echt bij de capaciteit en de medische deskundigheid van een ziekenhuis, net zoals we in Nederland bijvoorbeeld geen afspraken maken over hoe een operatiekamer er in Nederland uit moet zien. Dat is uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de medisch deskundigen van het ziekenhuis zelf in samenwerking met de verzekeraar. De medische deskundigheid moeten we benutten op de plek waar het over gaat. Dat is in dit geval FM en niet VWS.

De **voorzitter**:
Dank u wel. U kunt geen vervolgvraag stellen, meneer Van Haasen. Uw collega had al een vraag gesteld en zoals u weet, kunt u twee vragen stellen per fractie. Dank aan de staatssecretaris. We zijn aan het einde gekomen van het vragenuur. We schorsen een ogenblik en daarna gaan we stemmen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Mededelingen

Mededelingen

Mededelingen

De **voorzitter**:
Hedenmiddag zal de Kamer een debat voeren over de toekomst van Tata Steel. Vandaar het volgende gedicht.

Daar
Onder de rook van de Tata, de Corus, de Hoogovens het staal:
Daar waar de wereld vijftig tinten grijs tot zwart kent, maar geen wit

Daar waar het vuur brandt tegen de wolken
en waar het ijzer walst op de klanken van machine en oud ambacht
Daar waar men al sinds eeuwig, de pet verruilt voor helm
en waar het zwart nooit echt meer van het lijf gewassen wordt
Daar waar ze zeggen — het zit je in je bloed —
soms letterlijker is dan valt te geloven
maar de trots alles laat glimmen
Maar ook daar waar iedereen een mening over heeft
waar de naam fijnstof overal tussen weet te kruipen
Dat is daar
waar men een filter over leggen gaat
en ditmaal niet om de werkelijkheid mooier te maken
Maar wellicht wel minder zwart

Dit gedicht is van Janneke Methorst. Zij is de stadsdichter van Beverwijk.

Ik deel aan de Kamer mee dat het volgende lid zich heeft afgemeld:

Kostić, voor de gehele week.

Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

Regeling van werkzaamheden (stemmingen)

Regeling van werkzaamheden (stemmingen)

Regeling van werkzaamheden (stemmingen)

De **voorzitter**:
We gaan stemmen, maar voordat we gaan stemmen, geef ik even het woord aan het lid Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter, dank u wel. Ik heb twee moties om aan te houden. Allereerst zou ik graag onder punt 5 van de stemmingslijst, over moties ingediend bij het tweeminutendebat Media, de motie met dossiernummer 32827 en volgnummer 304, van de heren Ceder en Krul, willen aanhouden. Ook wil ik graag onder nummer 9 van de stemmingslijst, over moties ingediend bij het tweeminutendebat Box 3, de motie met dossiernummer 32140 en volgnummer 191, van mijzelf en collega Inge van Dijk, aanhouden.

De **voorzitter**:
Op verzoek van de heer Grinwis stel ik voor zijn motie (32140, nr. 191) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**:
En de motie op stuk nr. 304 (32827) zal worden aangehouden.

Dank u wel. Dan gaan we stemmen.

Stemmingen

Stemmingen

Stemmingen moties Gevangeniswezen en tbs

Aan de orde zijn **de stemmingen over moties**, ingediend bij het **tweeminutendebat Gevangeniswezen en tbs**,

te weten:

- de motie-Ellian/Wilders over de ebi in Vught uitbreiden zodat vergaande compartimentering mogelijk is (24587, nr. 956);
- de motie-Lahlah c.s. over voortzetting van onderwijs voor jongeren in volwassenendetentie (24587, nr. 957);
- de motie-Boswijk over het in kaart brengen van de knelpunten voor adequate informatiedeling tussen zorgaanbieders in de forensische zorg en zorgen voor een wettelijke grondslag (24587, nr. 958);
- de motie-Van Nispen/Dobbe over voldoende domeinoverstijgende financiering om zorg en behandeling en de aansluiting tussen straf en zorg te verbeteren (24587, nr. 959);
- de motie-Uitermark over bij het oproepen van zelfmelders prioriteit geven aan specifieke daders (24587, nr. 960);
- de motie-Uitermark/Faber-van de Klashorst over capaciteitsverlof niet opnemen in de Rtvi (24587, nr. 961).

(Zie vergadering van 21 mei 2024.)

In stemming komt de motie-Ellian/Wilders (24587, nr. 956).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, DENK, D66, NSC, de VVD, het CDA, BBB, JA21 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Lahlah c.s. (24587, nr. 957).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB en FVD voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Boswijk (24587, nr. 958).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van Nispen/Dobbe (24587, nr. 959).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de fractie van BBB ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Uitermark (24587, nr. 960).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de fractie van de PvdD ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Uitermark/Faber-van de Klashorst (24587, nr. 961).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van DENK, NSC, de SGP, BBB, JA21 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Stemming motie Voorhang ontwerpregeling financiële verantwoording regionale publieke media-instellingen en de RPO 2024

Aan de orde is **de stemming over een motie**, ingediend bij het **tweeminutendebat Voorhang ontwerpregeling financiële verantwoording regionale publieke media-instellingen en de RPO 2024**,

te weten:

- de motie-Martens-America over bij hervorming van de lokale omroepen het totale medialandschap versterken en het onlinetakenpakket van lokale omroepen afbakenen tot audiovisueel aanbod (32827, nr. 301).

(Zie vergadering van 21 mei 2024.)

De **voorzitter**:
De motie-Martens-America (32827, nr. 301) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

> De Kamer,
>
> gehoord de beraadslaging,
>
> constaterende dat de staatssecretaris voornemens is het stelsel van lokale omroepen te hervormen om zo het lokale medialandschap te versterken;
>
> overwegende dat lokale en regionale kranten en nieuwswebsites met geschreven nieuws een onmisbaar onderdeel zijn van het lokale medialandschap;
>
> constaterende dat lokale omroepen rechtstreeks met deze private media concurreren wanneer zij in de transitie naar online ook geschreven nieuws gaan publiceren;
>
> overwegende dat een investering in, en hervorming van, lokale omroepen er nooit toe mag leiden dat het totale lokale medialandschap verschraalt;
>
> van mening dat voor zowel omroepen, kranten en nieuwswebsites een toekomstbestendige plek nodig is in het lokale medialandschap;
>
> verzoekt de regering bij hervorming van de lokale omroepen het totale medialandschap te versterken en afbakening van het onlinetakenpakket van lokale omroepen mee te nemen in de gesprekken met zowel omroepen als andere media-aanbieders,
>
> en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 301 (32827).

Aangezien de gewijzigde motie-Martens-America (32827, nr. ??, was nr. 301) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van behandeling meer uit.

Stemmingen moties Media

Aan de orde zijn **de stemmingen over moties**, ingediend bij het **tweeminutendebat Media**,

te weten:

- de motie-Martens-America over de Kamer voorzien van een toelichting op de keuzes voor categorieën die in de begroting van de NPO worden gehanteerd (32827, nr. 302);
- de motie-Martens-America over de huidige concessieperiode met één jaar verlengen (32827, nr. 303);
- de motie-Ceder/Krul over bij een eventuele hervorming van het publieke omroepbestel een stevige positionering van omroepverenigingen waarborgen (32827, nr. 304);
- de motie-Tseggai/Rooderkerk over uitspreken dat de media een belangrijk fundament zijn voor een goed functionerende democratie en dat de overheid hen moet faciliteren hun werk goed te doen (32827, nr. 305);
- de motie-Krul/Ceder over een minimaal aantal programma's met audiodescriptie op jaarbasis (32827, nr. 306);
- de motie-Krul/Ceder over het inzetten van de middelen uit 2026 voor de andere helft van aankomende streekomroepen (32827, nr. 307);
- de motie-Van Vroonhoven/Ceder over de Mediawet zo aanpassen dat de regering niet langer kan ingrijpen in besluiten van het Commissariaat voor de Media (32827, nr. 308);
- de motie-Eerdmans over het voorstel voor een board van kijkers bespreken met de raad van toezicht van de NPO (32827, nr. 309);
- de motie-Eerdmans over uiterst zorgvuldig omgaan met de aanbevelingen uit het rapport van de Commissie-Van Rijn, zodat de NPO voor iedereen een veilige en betrouwbare werkomgeving wordt (32827, nr. 310);
- de motie-Rooderkerk/Paternotte over een expliciete grondslag toevoegen aan artikel 3:13 BW om journalisten en media te beschermen tegen misbruik van procesrecht (32827, nr. 311);
- de motie-Van Houwelingen over vanaf 2026 jaarlijks 100 miljoen euro bezuinigen op de NPO (32827, nr. 312);
- de motie-Ergin over bij de NPO aandringen om deepdive- of gelijksoortige onderzoeken te hervatten en deze structureel uit te voeren (32827, nr. 313);
- de motie-Ergin over bij de hervorming van de NPO bewerkstelligen dat het verspreiden van racistische complottheorieën en alle andere vormen van haat en geweld direct leidt tot intrekking van omroeplicenties (32827, nr. 314).

(Zie vergadering van 21 mei 2024.)

De **voorzitter**:
De motie-Ceder/Krul (32827, nr. 304) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

> De Kamer,
>
> gehoord de beraadslaging,
>
> overwegende dat het publieke omroepbestel een veelzijdig aanbod kent en daarmee een cruciale democratische, journalistieke en culturele functie vervult in onze samenleving;
>
> overwegende dat het veelzijdige programma-aanbod afkomstig is van diverse omroepen met een eigen identiteit;
>
> overwegende dat een hervorming van het publieke omroepbestel wordt overwogen en dat daarvoor een minimale verlenging van de huidige erkenningsperiode van twee jaar noodzakelijk is;
>
> verzoekt de regering om bij een eventuele hervorming van het publieke omroepbestel een stevige positionering van omroepverenigingen te waarborgen;
>
> verzoekt de regering tevens de huidige erkenningsperiode met twee jaar te verlengen,
>
> en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 304 (32827).

Op verzoek van de heer Ceder stel ik voor zijn gewijzigde motie (32827, nr. ??, was nr. 304) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**:
De motie-Martens-America (32827, nr. 303) is in die zin gewijzigd (32827, nr. ??) en nader gewijzigd dat zij thans luidt:

> De Kamer,
>
> gehoord de beraadslaging,
>
> constaterende dat de huidige erkenningsperiode voor de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) afloopt in 2026;
>
> constaterende dat in een rechtsstaat een betrouwbare informatievoorziening van wezenlijk belang is;
>
> constaterende dat de NPO zal moeten worden hervormd zodat de journalistiek, inclusief een veelzijdig aanbod, kwalitatief hoogwaardig vormgegeven en gewaarborgd kan worden;
>
> constaterende dat de NPO in haar huidige vorm onvoldoende toekomstbestendig is;
>
> overwegende dat de hervorming van de NPO een haalbare termijn moet krijgen deze hervorming te realiseren maar gezien de uitdaging daar niet onbeperkt voor de tijd kan krijgen;

> overwegende dat een tijdelijke verlenging zo duidelijkheid kan creëren binnen de publieke omroep om te werken aan deze toekomstbestendigheid;
>
> verzoekt de regering de huidige erkenningsperiode met één jaar te verlengen;
>
> verzoekt tevens de regering (uiterlijk) over twaalf maanden tussentijds te evalueren over de voortgang van de hervorming van het bestel en dit te rapporteren aan de Kamer,
>
> en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. ??, was nr. ?? (32827).

De motie-Van Vroonhoven/Ceder (32827, nr. 308) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

> De Kamer,
>
> gehoord de beraadslaging,
>
> van mening dat de media als pijler van onze democratie en in het licht van macht en tegenmacht onafhankelijk en pluriform moet blijven;
>
> overwegende dat apolitiek toezicht daarvan een wezenlijk onderdeel is;
>
> constaterende dat in artikel 30 van de EU-Richtlijn audiovisuele mediadiensten staat dat het toezicht op de media zowel juridisch als functioneel onafhankelijk moet zijn van de overheid;
>
> constaterende dat op basis van de artikel 7.9 van de Mediawet de bewindspersoon evenwel besluiten van het Commissariaat voor de Media kan schorsen en vernietigen en dat dit artikel daardoor in strijd is met bovengenoemde EU-richtlijn;
>
> verzoekt de regering te onderzoeken hoe de Mediawet zo aangepast kan worden dat de regering niet langer kan ingrijpen in besluiten van het Commissariaat,
>
> en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 308 (32827).

De motie-Ergin (32827, nr. 314) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

> De Kamer,
>
> gehoord de beraadslaging,
>
> constaterende dat de Nederlandse Publieke Omroep wordt hervormd zodat de journalistiek – inclusief het veelzijdig aanbod- kwalitatief hoogwaardig vormgegeven en gewaarborgd wordt;
>
> overwegende dat in een rechtsstaat betrouwbare informatievoorziening van wezenlijk belang is;
>
> verzoekt de regering om bij de hervorming van de Nederlandse Publieke Omroep te bewerkstelligen dat het verspreiden van racistische complottheorieën en alle andere vormen van haat en geweld effectiever en daadkrachtiger worden gesanctioneerd,
>
> en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 314 (32827).

Ik stel vast dat wij nu over deze gewijzigde moties kunnen stemmen.

De heer Grinwis had de motie op stuk nr. 304 — namens de heer Ceder, denk ik — ingetrokken. Sorry: aangehouden. Mijn fout.

In stemming komt de motie-Martens-America (32827, nr. 302).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de nader gewijzigde motie-Martens-America (32827, nr. ??, was nr. 303).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van NSC, de VVD, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze nader gewijzigde motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Tseggai/Rooderkerk (32827, nr. 305).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, BBB, JA21 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Krul/Ceder (32827, nr. 306).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Krul/Ceder (32827, nr. 307).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB en JA21 voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Van Vroonhoven/Ceder (32827, nr. ??, was nr. 308).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, Volt, D66, NSC, de ChristenUnie, de SGP en het CDA voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat de uitslag bij handopsteken niet kan worden vastgesteld.

Ik kijk even naar de indieners. Het is vandaag hoofdelijk stemmen of anders volgende week.

Mevrouw **Van Vroonhoven** (NSC):
Ik zou willen voorstellen om het volgende week te doen.

De **voorzitter**:
Op verzoek van mevrouw Van Vroonhoven stel ik voor haar gewijzigde motie (32827, nr. ??, was nr. 308) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Eerdmans (32827, nr. 309).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SGP, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Eerdmans (32827, nr. 310).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van Volt, D66, de VVD, de SGP, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Rooderkerk/Paternotte (32827, nr. 311).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, Volt, D66, NSC, de SGP en het CDA voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Houwelingen (32827, nr. 312).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SGP en FVD voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Ergin (32827, nr. 313).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Ergin (32827, nr. ??, was nr. 314).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de PvdD en DENK voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Stemmingen moties Emancipatie

Aan de orde zijn **de stemmingen over moties**, ingediend bij het **tweeminutendebat Emancipatie**,

te weten:

- de motie-Rooderkerk/Mutluer over onderzoek doen naar de intersectionele loonkloof en de Kamer hier voor 2025 over informeren (30420, nr. 397);
- de motie-Rooderkerk/Mutluer over het juiste voorbeeld geven aan de publieke sector door een gendergelijkheidsplan op te stellen (30420, nr. 399);
- de motie-Kostić c.s. over non-consensuele niet-noodzakelijke medische behandelingen bij intersekse kinderen voorkomen (30420, nr. 401);
- de motie-Kostić c.s. over uitspreken dat de Kamer zich altijd zal inzetten voor de acceptatie van lhbtia-personen (30420, nr. 402);
- de motie-Ergin over uitspreken dat integratie geldt voor nieuwkomers en niet voor Nederlanders die al generaties lang in ons land wonen (30420, nr. 403).

(Zie vergadering van 21 mei 2024.)

In stemming komt de motie-Rooderkerk/Mutluer (30420, nr. 397).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD en het CDA voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Rooderkerk/Mutluer (30420, nr. 399).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt en D66 voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Kostić c.s. (30420, nr. 401).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Kostić c.s. (30420, nr. 402).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie en BBB voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Ergin (30420, nr. 403).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, de PvdD, DENK, Volt en D66 voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Stemmingen moties Mbo

Aan de orde zijn **de stemmingen over moties**, ingediend bij het **tweeminutendebat Mbo**,

te weten:

- de motie-Soepboer over het bevorderen van herinstroom in het mbo, bijvoorbeeld met een mbo-verklaring (31524, nr. 606);
- de motie-Martens-America over in samenwerking met gemeenten uitvallers in kaart brengen (31524, nr. 607);
- de motie-Tseggai/Stultiens over onbetaalde stages verbieden (31524, nr. 608);
- de motie-Tseggai over blijven streven naar minder dan 18.000 nieuwe voortijdig schoolverlaters in 2026 (31524, nr. 609);
- de motie-Tseggai over de komende periode prioriteit maken van het verbeteren van de onderwijskwaliteit op het mbo (31524, nr. 610);
- de motie-Beckerman over bewerkstelligen dat studenten die deeltijdonderwijs (bbl) volgen in aanmerking komen voor het studentenreisproduct (31524, nr. 611);
- de motie-Ergin over inzetten op flexibelere instroommomenten bij mbo-opleidingen om het hoge aantal voortijdige schoolverlaters terug te dringen (31524, nr. 612);
- de motie-Ergin over de verplichte burgerschapsexaminering ook uitbreiden naar het hbo en wo (31524, nr. 613);
- de motie-Ergin over in gesprek gaan met uitvoerende partners van vsv-programma's om aandacht te vragen voor een passendere aanpak voor grensstudenten (31524, nr. 614).

(Zie vergadering van 21 mei 2024.)

De **voorzitter**:
Op verzoek van mevrouw Tseggai stel ik voor haar motie (31524, nr. 608) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**:
De motie-Ergin (31524, nr. 613) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

> De Kamer,
>
> gehoord de beraadslaging,
>
> constaterende dat de regering voornemens is om vanaf het studiejaar 2026-2027 het burgerschapsexamen te verplichten in het mbo;
>
> overwegende dat het noodzakelijk is om het burgerschapsonderwijs — over de gehele onderwijslinie — te versterken;

> overwegende dat in het kader van gelijkwaardigheid van onderwijsniveaus het wenselijk is om verplichte burgerschapsexaminering uit te breiden naar het vervolgonderwijs;
>
> verzoekt de regering te onderzoeken op welke wijze een vorm van verplichte burgerschapsexaminering ook toegepast kan worden bij het hbo en wo,
>
> en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 613 (31524).

Ik stel vast dat wij hier nu over kunnen stemmen.

In stemming komt de motie-Soepboer (31524, nr. 606).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Martens-America (31524, nr. 607).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Tseggai (31524, nr. 609).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Tseggai (31524, nr. 610).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Beckerman (31524, nr. 611).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, JA21 en FVD voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Ergin (31524, nr. 612).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21 en FVD voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Ergin (31524, nr. ??, was nr. 613).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK en Volt voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Ergin (31524, nr. 614).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de fractie van de VVD ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen moties Sectorbeeld kennisveiligheid universiteiten

Aan de orde zijn **de stemmingen over moties**, ingediend bij het **tweeminutendebat Sectorbeeld kennisveiligheid universiteiten**,

te weten:

- de motie-Martens-America over onderzoeken of het wenselijk is het Loket Kennisveiligheid ook proactief ongevraagd advies te laten geven aan kennisinstellingen (31288, nr. 1130);
- de motie-Martens-America c.s. over overleggen met kennisinstellingen zodat er geen nieuwe PhD-studenten met een CSC-beurs worden toegelaten tot gevoelige onderzoeksgebieden (31288, nr. 1131);
- de motie-Hertzberger c.s. over geen samenwerkingsovereenkomsten waarin sprake is van gedeeld intellectueel eigendom met landen waarin dit automatisch eigendom van de staat is (31288, nr. 1132);
- de motie-Stultiens over het betrekken van de aandachtspunten van de universiteiten en de KNAW bij de uitwerking van de Wet screening kennisveiligheid (31288, nr. 1133);
- de motie-Rooderkerk/Paternotte over de universiteiten opdragen om uiterlijk dit jaar een centraal en actueel overzicht te realiseren van hun internationale samenwerkingen (31288, nr. 1134).

(Zie vergadering van 21 mei 2024.)

In stemming komt de motie-Martens-America (31288, nr. 1130).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Martens-America c.s. (31288, nr. 1131).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, de PvdD, DENK, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Hertzberger c.s. (31288, nr. 1132).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Stultiens (31288, nr. 1133).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA en BBB voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Rooderkerk/Paternotte (31288, nr. 1134).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP en het CDA voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen moties Box 3

Aan de orde zijn **de stemmingen over moties**, ingediend bij het **tweeminutendebat Box 3**,

te weten:

- de motie-Idsinga/Vermeer over het voorbereidingsproces voortzetten om de beoogde invoeringsdatum van het nieuwe box 3-regime te halen (32140, nr. 190);
- de motie-Maatoug over het opvangen van toekomstige tegenvallers binnen box 3 door maatregelen die van toepassing zijn op vermogenden (32140, nr. 192).

(Zie vergadering van 23 mei 2024.)

De **voorzitter**:
De motie-Maatoug (32140, nr. 192) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

> De Kamer,
>
> gehoord de beraadslaging,
>
> constaterende dat het risico op forse budgettaire tegenvallers binnen box 3 nog steeds bestaat;
>
> verzoekt het kabinet tegenvallers binnen box 3 te dekken binnen de lasten op kapitaal en vermogen, en te voorkomen dat werkende mensen en de mensen met de laagste inkomens de rekening betalen,
>
> en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 192 (32140).

Ik stel vast dat wij hier nu over kunnen stemmen.

In stemming komt de motie-Idsinga/Vermeer (32140, nr. 190).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de fractie van FVD ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Maatoug (32140, nr. ??, was nr. 192).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66 en de ChristenUnie voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Stemmingen moties Gewasbeschermingsmiddelen

Aan de orde zijn **de stemmingen over moties**, ingediend bij het **tweeminutendebat Gewasbeschermingsmiddelen**,

te weten:

- de motie-Nijhof-Leeuw over het verwijderen van de restrictie uit het advies van Ctgb en NVWA dat Exirel de afgelopen twee jaar niet ingezet mag zijn (27858, nr. 656);
- de motie-Pierik/Van der Plas over vrijstelling voor het gebruik van Exirel en Tracer voor druiven en ander zacht fruit (27858, nr. 657);
- de motie-Pierik c.s. over het onmiddellijk verwijderen van de eis dat kersentelers slechts eens per drie jaar Exirel mogen gebruiken (27858, nr. 658);
- de motie-Vedder c.s. over een wetenschappelijk onderbouwd kader opstellen voor de benodigde breedte van spuitzones (27858, nr. 659);
- de motie-Holman c.s. over bij de Europese Commissie bevorderen dat de beoordelingskaders voor goedkeuring en toelating van groene middelen meer worden toegesneden op de aard en kenmerken van deze middelen (27858, nr. 660);
- de motie-Holman/Van Campen over in samenwerking met het Ctgb een formulering en verduidelijking van het begrip "voorzorgsbeginsel" realiseren (27858, nr. 661);
- de motie-Holman/Vedder over met de sector komen tot 50% reductie van chemische gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030 (27858, nr. 662);
- de motie-Grinwis c.s. over de toelating van gewasbeschermingsmiddelen door het Ctgb en de toepassing daarvan in overeenstemming brengen met de normering van de Kaderrichtlijn Water (27858, nr. 663);
- de motie-Grinwis c.s. over het betreffende bevoegd gezag in gebieden waar sprake is van normoverschrijdingen oproepen regelgeving in te zetten en maatregelen te treffen ten behoeve van de waterkwaliteit (27858, nr. 664);
- de motie-Van Campen/Grinwis over een rolzuivere werkmethode blijven hanteren voor toelating, toepassing en toezicht van gewasbeschermingsmiddelen en deze in werkprocedures vastleggen (27858, nr. 665);
- de motie-Podt/Grinwis over de nodige stappen zetten om parkinson voor 2025 aan te merken als beroepsziekte en te laten vallen onder de TSB (27858, nr. 666);
- de motie-Kostić over de gevolgen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen leggen bij de gebruiker en niet bij de biologische boer die zijn buur is (27858, nr. 667);
- de motie-Kostić over niet alleen de lelieteelt maar ook andere sierteeltgewassen met het hoogste bestrijdingsmiddelengebruik meenemen in het aangekondigde onderzoek (27858, nr. 668);
- de motie-Kostić over een onafhankelijk onderzoek naar het functioneren van het Ctgb (27858, nr. 669).

(Zie vergadering van 23 mei 2024.)

De **voorzitter**:
Op verzoek van mevrouw Podt stel ik voor haar motie (27858, nr. 666) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Nijhof-Leeuw (27858, nr. 656).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SGP, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Pierik/Van der Plas (27858, nr. 657).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SGP, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Pierik c.s. (27858, nr. 658).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SGP, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Vedder c.s. (27858, nr. 659).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Holman c.s. (27858, nr. 660).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Holman/Van Campen (27858, nr. 661).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Holman/Vedder (27858, nr. 662).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, DENK, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP

en het CDA voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Grinwis c.s. (27858, nr. 663).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, het CDA en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Grinwis c.s. (27858, nr. 664).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van Campen/Grinwis (27858, nr. 665).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, DENK, Volt, D66, NSC, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, JA21 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Kostić (27858, nr. 667).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, de ChristenUnie en de SGP voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Kostić (27858, nr. 668).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, D66 en JA21 voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Kostić (27858, nr. 669).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Stemmingen moties Landbouw- en Visserijraad d.d. 27 en 28 mei

Aan de orde zijn **de stemmingen over moties**, ingediend bij het **tweeminutendebat Landbouw- en Visserijraad d.d. 27 en 28 mei**,

te weten:

- de motie-Pierik over de eisen aan de eco-regeling in de periode 2025-2027 niet verder verhogen (21501-32, nr. 1647);
- de motie-Kostić over middelen met de werkzame stof glyfosaat zo veel mogelijk van de markt halen totdat onomstotelijk bewezen is dat ze geen risico vormen voor de gezondheid (21501-32, nr. 1648).

(Zie vergadering van 23 mei 2024.)

In stemming komt de motie-Pierik (21501-32, nr. 1647).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SGP, BBB, JA21, FVD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Kostić (21501-32, nr. 1648).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks-PvdA, de PvdD, DENK, Volt, D66, JA21 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Ik geef de heer Dassen het woord.

De heer **Dassen** (Volt):
Voorzitter. Bij de stemmingen onder punt 10, over moties ingediend bij het tweeminutendebat Gewasbeschermingsmiddelen, willen wij geacht worden vóór de motie op stuk nr. 668 te hebben gestemd.

De **voorzitter**:
Dat wordt opgenomen in de Handelingen.

Dan zijn we aan het einde van de stemmingen gekomen. We schorsen even. Daarna hebben we de regeling van werkzaamheden.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Mededelingen

Mededelingen

Mededelingen

De **voorzitter**:
Op de tafel van de Griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.

Regeling van werkzaamheden

Regeling van werkzaamheden

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**:
Aan de orde is de regeling van werkzaamheden.

Ik deel mee dat de aangehouden motie op stuk nr. 1356 (32813) is vervallen.

Op verzoek van de fractie van NSC benoem ik in de commissie voor de Werkwijze het lid Omtzigt tot plaatsvervangend lid in plaats van het lid Olger van Dijk.

Ik deel aan de Kamer mee dat voor de volgende debatten de termijn voor toekenning is verlengd:

- het dertigledendebat over de Europese Defensie Industrie Strategie;
- het debat over bestaanszekerheid in Nederland;
- het debat over funderingsschade aan woningen.

Op verzoek van een aantal leden stel ik voor de volgende door hen ingediende moties opnieuw aan te houden: 32802-87; 21501-20-2030; 21501-02-2851; 36394-21.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**:
Dan gaan we nu over naar de verzoeken van de leden in het kader van de regeling van werkzaamheden. Ik geef als eerste het woord aan het lid Dijk. Hij wil twee verzoeken doen. Gaat uw gang.

De heer **Dijk** (SP):
Dank u wel, voorzitter. Tussen 2011 en 2019 steeg het inkomen van de 1.400 rijksten van 8,7 miljoen naar 13,7 miljoen euro, oftewel met 70%. De 1% best verdienenden zag het inkomen met een derde toenemen, van drie naar vier ton. Er staat een dertigledendebat aangemeld over het rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau over de leefwerelden van de rijkste en de armste Nederlanders. Ik zou dat graag hierbij willen betrekken en hoor graag van de partijen of ze er een meerderheidsdebat van willen maken.

De heer **Vermeer** (BBB):
Voorzitter, geen steun. Wat ons betreft betrekken we dit bij het debat Nationale fiscaliteit, dat al op 27 juni is.

De heer **Stultiens** (GroenLinks-PvdA):
Van harte steun.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Hetzelfde als de heer Vermeer: geen steun.

De heer **Idsinga** (NSC):
Betrekken bij het commissiedebat alstublieft.

De heer **Vlottes** (PVV):
Voorzitter, geen steun, maar betrekken bij het commissiedebat Nationale fiscaliteit.

De heer **Ergin** (DENK):
Van harte steun, voorzitter.

De **voorzitter**:
De heer Boswijk.

De heer **Krul** (CDA):
Nee, dat is 'm niet, nee.

De **voorzitter**:
Ach ja. Maar u blijft op elkaar lijken.

De heer **Krul** (CDA):
Mede namens de ChristenUnie en de SGP geen steun.

De heer **Sneller** (D66):
Volgens mij kunnen we dit bij verschillende debatten betrekken, maar geen apart debat, voorzitter.

De heer **Dassen** (Volt):
Steun.

De **voorzitter**:
U heeft helaas geen meerderheid.

De heer **Dijk** (SP):
Het dertigledendebat staat gelukkig.

De **voorzitter**:
Ja.

Het tweede debatverzoek.

De heer **Dijk** (SP):
Voorzitter. Gemiddeld bleef er vorig jaar €70 per verzekerde over. Als je dat bij elkaar optelt, is het in totaal een bedrag van 1,2 miljard euro dat de zorgverzekeraars overhouden en in hun reserves storten. Nou kan ik mij zo voorstellen dat heel veel mensen denken: goh, daar zou je bijvoorbeeld het basispakket van kunnen uitbreiden of volgend jaar de premie van kunnen verlagen. Het lijkt mij heel nuttig om over die twee zaken een groter debat te voeren. Daarvoor doe ik deze aanvraag.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De heer Claassen loopt naar voren. Gaat uw gang.

De heer **Claassen** (PVV):
Voorzitter. We hebben op 19 juni een commissiedebat Zorgverzekeringsstelsel. Daar zou het bij betrokken kunnen worden, dus geen steun.

De heer **Dijk** (SP):
Daar kun je alles bij betrekken.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
Precies, dat kan mooi op de agenda van het commissiedebat. Geen steun.

De heer **El Abassi** (DENK):
Steun.

Mevrouw **Paulusma** (D66):
Geen steun. Het kan bij het commissiedebat.

Mevrouw **Daniëlle Jansen** (NSC):
Ook geen steun, om dezelfde reden.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):
Mede namens de ChristenUnie en het CDA geen steun. Het kan bij het commissiedebat.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):
Geen steun. Het klinkt een beetje raar, want ik steun het wel maar niet voor een plenair debat. In de commissie kan het ook veel sneller, dus.

De **voorzitter**:
Dus nu geen steun.

De heer **Stultiens** (GroenLinks-PvdA):
Steun.

De **voorzitter**:
Geen meerderheid.

De heer **Dijk** (SP):
Maar wel een dertigledendebat?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Dijk** (SP):
Dan doen we dat, voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dan wordt het toegevoegd aan de lijst met dertigledendebatten.

Dan is het woord aan de heer Ergin, die ook een verzoek wil doen. Als hij even doorgelaten wordt, dan kan hij naar het spreekgestoelte. Gaat uw gang.

De heer **Ergin** (DENK):
Voorzitter, dank u wel. We horen al veel langer dat Nederlanders met een migratieachtergrond en islamitische organisaties vaker worden gecontroleerd door banken. Of het nou gaat om een piloot of een moskeevereniging, veel mensen worden financieel verdacht gemaakt en raken in sommige gevallen zelfs hun rekeningnummer kwijt. Gisteren kwam de minister met een onderzoek dat 9% van de klanten zich gediscrimineerd voelt. Volgens Radar gisteren zou het zelfs gaan om 30%. Volgens mij is het heel belangrijk dat we een debat met elkaar aangaan over discriminatie door banken.

De **voorzitter**:
U moet geen inbreng houden. Wat is uw verzoek?

De heer **Ergin** (DENK):
Dat debat wil ik graag met de minister van Financiën aangaan.

De heer **Heinen** (VVD):
Voorzitter. Donderdag, dus deze week, hebben we al een debat over de financiële markten. Ik zou voorstellen om het daarbij te betrekken. Dan hoeven we geen apart plenair debat, dus geen steun.

De heer **Bamenga** (D66):
Een belangrijk debat. Het speelt heel erg in Nederland. Steun.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Dit verdient een apart debat. Van harte steun.

De heer **Vermeer** (BBB):
Geen steun. Het kan donderdag bij het debat Financiële markten.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Een terecht en goed thema voor het commissiedebat van donderdag, dus geen steun, mede namens de fracties van het CDA en de SGP.

De heer **De Vree** (PVV):
Geen steun. Het kan bij het commissiedebat van aanstaande donderdag.

De heer **Van Kent** (SP):
Steun voor het verzoek.

De heer **Idsinga** (NSC):
Bij het commissiedebat.

De **voorzitter**:
U heeft geen meerderheid.

De heer **Ergin** (DENK):
Wel een dertigledendebat volgens mij, voorzitter.

De **voorzitter**:
Nee, ook niet.

De heer **Ergin** (DENK):
Ook niet? Dan zie ik de collega's aanstaande donderdag.

De **voorzitter**:
Heel goed. Dank u wel.

Dan het lid Sneller. Gaat uw gang.

De heer **Sneller** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Voor de derde keer in drie weken moet hier iemand staan om ervoor te zorgen dat de afspraken die we hebben gemaakt over de informatievoorziening rond de formatie worden nageleefd. Dat stemt mij toch een beetje treurig. We hebben namelijk gewoon een breed aangenomen Kamermotie van Klaver en mijzelf om ervoor te zorgen dat de informatie al met het eindverslag naar de Kamer komt. Vorige keer moesten we tot twee keer toe vragen om de onderliggende memo's. Nu ontbreekt nog steeds "de informatie van maatschappelijke partijen", zoals het in de motie staat omschreven, of wat in jargon "lobbybrieven" heet.

Ik laat het een beetje aan u waar we deze informatie gaan halen, voorzitter. Volgens mij berusten de brieven nog steeds bij de Kamer. Dat deze hier nog steeds niet liggen terwijl we het debat over dat eindverslag al gehad hebben, is niet hoe het zou moeten. Ik hoop dat de collega's dit ook expliciet willen steunen om te zorgen dat het gewoon gebeurt, want eigenlijk had hier natuurlijk iemand anders moeten staan.

De **voorzitter**:
Dank voor uw verzoek. Dit is een informatieverzoek. We zullen dit sowieso doorgeleiden naar de formateur. Wat vorige week speelde, is dat er even een gat was omdat de informateurs niet meer in functie waren, maar we geleiden dit door. We zullen vanuit de Kamerorganisatie ons best doen om die informatie zo snel mogelijk boven tafel te krijgen.

De heer **Sneller** (D66):
Even voor alle scherpte, voorzitter, zodat we daar zo meteen niet weer een procedureel debat over hebben: vervolgens ondertekenden ze de brief dus wel als informateurs, terwijl er nog geen nieuwe Kamermotie was aangenomen. Alle procedurele bezwaren daargelaten, hoop ik dus dat die informatie hier gewoon voor donderdag kan liggen.

De **voorzitter**:
Uw verzoek is gehoord. We zullen daarnaar handelen.

De heer **Sneller** (D66):
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dan gaan we door naar het lid Bushoff. Gaat uw gang.

De heer **Bushoff** (GroenLinks-PvdA):
Dank u wel, voorzitter. Tijdens de coronacrisis klapten wij voor onze medewerkers in cruciale beroepen. Denk aan de zorg. Toen zij op ons als overheid moesten rekenen, vonden zij een hardvochtige overheid tegenover zich, die er alles aan deed om hen maar niet te hoeven compenseren voor het feit dat zij ziek werden, terwijl ze voor ons in de frontlinies stonden. Ik denk dat het goed is als we een debat voeren met minister Helder over de reconstructie daarvan die in het AD stond. Ik denk ook dat het belangrijk is dat we naar de toekomst kijken om te voorkomen dat dit soort hardvochtigheden, die zich bijvoorbeeld nog steeds voordoen bij de WIA, nog vaker gaan plaatsvinden. Ik vind het daarom ook nodig dat we minister Van Gennip van Sociale Zaken erbij uitnodigen.

De **voorzitter**:
Dank voor uw verzoek.

De heer **Bushoff** (GroenLinks-PvdA):
Ik doe dit debatverzoek trouwens namens SP, Partij voor de Dieren en PVV, dus die kunt u alvast opschrijven.

De **voorzitter**:
Ik zie de heer Dassen naar voren komen.

De heer **Dassen** (Volt):
Steun, voorzitter.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):
Steun voor dit verzoek. Het heeft wel mijn voorkeur om dit bij het nieuwe kabinet te doen. Maar ik steun het verzoek.

De heer **El Abassi** (DENK):
Steun.

Mevrouw **Paulusma** (D66):
Zeker steun.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter, steun, mede namens het CDA en de SGP-fractie. De voorkeur is wel om dit debat te voegen bij het debat dat al gepland is en op de lijst staat over longcovidklinieken.

De **voorzitter**:
Maar steunt u dit debat ook? Ja? Dan is er al een meerderheid en wordt het verzoek ingewilligd. We moeten nog bekijken wanneer het wordt ingepland.

De heer **Bushoff** (GroenLinks-PvdA):
Ja, we kijken wel even wanneer het wordt ingepland. Gelet op het verzoek is het, denk ik, prettig als het niet te lang duurt, maar dat stond ook in de verzoekaanvraag zelf.

De **voorzitter**:
Dan het lid Van Baarle.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Voorzitter, dank u wel. Onlangs kwam het Internationaal Gerechtshof met de uitspraak dat Israël per direct het offensief in Rafah moet staken. We zien desondanks dat de Israëlische regering het geweld opvoert, met een aanval op een vluchtelingenkamp onlangs als meest verschrikkelijke voorbeeld. De Nederlandse regering moet meer doen om het Israëlische geweld te stoppen. Daar willen wij graag het debat over voeren met de minister van Buitenlandse Zaken.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Voorzitter. De Nederlandse regering legt nog steeds zwaar onvoldoende druk op de Israëlische regering. Daarom van harte steun voor dit debat.

De heer **Tuinman** (BBB):
De heer Van Baarle heeft vanochtend drie kwartier de tijd gehad om die vragen te stellen aan de minister van Buitenlandse Zaken, dus geen steun.

De heer **Emiel van Dijk** (PVV):
Geen steun.

Mevrouw **Paulusma** (D66):
Steun.

De heer **Van Kent** (SP):
Het is belangrijk dat dit debat snel gevoerd wordt. Steun.

De heer **Veldkamp** (NSC):
We hadden net een vragenuurtje hierover. Het debat is in wezen dus al geweest. Geen steun.

Mevrouw **Piri** (GroenLinks-PvdA):
Voorzitter. Hoe cynisch om bij zoiets serieus een vragenuur, waarbij elk lid één vraag mag stellen, af te doen als een debat. Absoluut steun. Ik hoop van harte dat we hier voor de zomer nog een groot Gazadebat kunnen voeren, want helaas zien we dat dat keihard nodig is.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):
Er is geen genocide vastgesteld. Geen steun voor dit debat.

De heer **Dassen** (Volt):
Ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Piri. Het behandelen in een vragenuurtje doet geen recht aan de ernst van deze situatie en de oproep van het Internationaal Gerechtshof, dus van harte steun voor dit debat.

De heer **Krul** (CDA):
Los van het vragenuurtje zijn er, wou ik zeggen, wekelijks debatten waarin dit goed en wel aan de orde komt. Die zijn er binnenkort ook weer. Dat is de reden waarom het CDA het verzoek niet steunt. Namens de ChristenUnie ook.

De heer **Brekelmans** (VVD):
We hebben er vandaag over gesproken, vorige week en de week daarvoor en we zullen er binnenkort weer over spreken, dus voor dit debat geen steun.

De **voorzitter**:
Geen meerderheid.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Ik zou het debat graag op de lijst van dertigledendebatten willen plaatsen.

De **voorzitter**:
Daarvoor heeft het voldoende steun. Het wordt geplaatst op de lijst van dertigledendebatten.

Het volgende verzoek.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Dank u, voorzitter. Booking.com behaalt winst uit internationale misdrijven door als verhuurplatform op te treden voor vakantiewoningen in Israëls illegale nederzettingen. Daar is dat bedrijf voor gewaarschuwd en het gebeurt desondanks. Dat geldt voor meerdere bedrijven die proberen winsten te behalen over de rug van de onderdrukking van de Palestijnen. Wat mij betreft is het goed om met de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking een debat te voeren over hoe wij het economische verdienmodel van Israëliërs over de rug van de Palestijnen kunnen afknijpen.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Steun.

De heer **Krul** (CDA):
Mede namens de SGP en de ChristenUnie geen steun.

De heer **Tuinman** (BBB):
We hebben zo meteen een debat met de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Ik stel voor dat de heer Van Baarle het daar bespreekbaar maakt, dus geen steun voor dit debat.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):
Volledige steun voor de aanvraag.

De heer **Emiel van Dijk** (PVV):
Geen steun.

Mevrouw **Kamminga** (VVD):
Ook geen steun.

De heer **Van Kent** (SP):
Steun.

Mevrouw **Paulusma** (D66):
Steun.

De heer **Veldkamp** (NSC):
Geen steun.

De heer **Dassen** (Volt):
Steun.

De **voorzitter**:
U heeft geen meerderheid.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Het spijt mij voor uw lijst van dertigledendebatten, maar ik ga 'm er toch op plaatsen, want ik vind het van belang om het toch te bespreken.

De **voorzitter**:
Dan wordt het daar ook aan toegevoegd.

Dan is het woord aan het lid Dassen.

De heer **Dassen** (Volt):
Dank, voorzitter. De Russische dreiging wordt groter en groter. Ook binnen Europa zie je dat de lijst met incidenten steeds maar groter aan het worden is. We hebben natuurlijk het artikel toegevoegd over het weghalen van boeien in de grensrivier met Estland, maar ook in Duitsland zijn er al verschillende incidenten geweest. In Polen is een netwerk opgerold dat het spoorwegennet wilde saboteren. In het Verenigd Koninkrijk werden aanslagen gepleegd bij een opslag voor Oekraïense hulpgoederen. De NCTV geeft waarschuwingen en de Duitsers geven ook aan dat we er de komende weken en maanden van uit moeten gaan dat Moskou het brede scala van hybride oorlogsvoering in gaat zetten.

De **voorzitter**:
Uw vraag?

De heer **Dassen** (Volt):
Dit houdt ook explosies, brandstichting en sabotage in. Daar zou ik graag spoedig een debat over willen, onder andere met de minister van Buitenlandse Zaken.

De heer **Tuinman** (BBB):
Het gaat mij ook zeker aan het hart, maar we hebben komende donderdag een weerbaarheidsdebat. Het is een groot debat, waar we heel veel uren tijd voor hebben staan. Ik stel dus voor dat de heer Dassen het daarbij betrekt, dus voor nu even geen steun.

De heer **Veldkamp** (NSC):
Ja, idem. Volgens mij kwam dit onderwerp al langs in het commissiedebat over de Europese ministerraad met de minister van Buitenlandse Zaken afgelopen donderdag.

De **voorzitter**:
Geen steun dus.

De heer **Veldkamp** (NSC):
Nee, geen steun.

De heer **Dassen** (Volt):
Het incident was daarna, maar goed.

De heer **Emiel van Dijk** (PVV):
Geen steun.

De heer **Van Kent** (SP):
Steun.

De heer **Brekelmans** (VVD):
Een belangrijk onderwerp, een belangrijke dreiging, maar er zijn ook veel momenten waarop we hierover kunnen spreken. Dus geen steun.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):
Geen steun. Ook niet van de ChristenUnie en het CDA.

Mevrouw **Piri** (GroenLinks-PvdA):
In principe is dit een deel van onze inbreng voor en de reden waarom we het debat van donderdag hebben aangevraagd. Als de heer Dassen volgende week dinsdag vindt dat dit onvoldoende beantwoord is, zullen wij volgende week alsnog het debat steunen, maar nu niet.

Mevrouw **Paulusma** (D66):
Steun.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Dat kan, denk ik, donderdag aan de orde komen. Ik mag de heer Dassen graag, maar ik ga zijn verzoek niet steunen nu.

De **voorzitter**:
U hebt geen meerderheid.

De heer **Dassen** (Volt):
Helaas, voorzitter. Dank.

De **voorzitter**:
Dan gaan we door met de heer Van Kent.

De heer **Van Kent** (SP):
De AOW-leeftijd blijft stijgen, er is geen afspraak in het regeerakkoord over het terugdraaien van het onzekere casinopensioen en er staat niks in over een regeling voor vroegpensioen. Daarom het verzoek om het debat over het op tijd kunnen stoppen met werken zo snel mogelijk in te plannen, want werkend Nederland schreeuwt om een goede regeling en om duidelijkheid.

De **voorzitter**:
Dus het is een bestaand debat en de vraag is alleen of het naar voren gehaald moet worden.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter. Ik heb begrip voor dat verzoek en wil het ook wel steunen, mede namens het CDA en de SGP, maar gezien de verwijzing naar het hoofdlijnenakkoord lijkt het me wel logisch om het in te plannen met de nieuwe bewindspersoon.

De **voorzitter**:
Misschien is het goed als u daar even op reageert.

De heer **Van Kent** (SP):
Het is een afspraak die in het pensioenakkoord is gemaakt. Een meerderheid van de Kamer heeft de regering al meerdere keren opgedragen om met een vroegpensioenregeling te komen. Die moties moeten worden uitgevoerd. Dat kan niet wachten tot sint-juttemis. Er moet snel duidelijkheid komen. Daarom het verzoek om het debat zo snel mogelijk, in ieder geval voor het zomerreces, in te plannen. Dat kan ook met de bestaande bewindspersoon.

De **voorzitter**:
Blijft de heer Grinwis dan toch bij zijn steun? Want die heeft u uitgesproken, toch?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Nee. Dat was met de clausule die ik gaf, dus met de nieuwe bewindspersoon.

De **voorzitter**:
Maar dan moet ik het nu als "geen steun" rekenen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dan geen steun voor het verzoek.

De heer **Van Houwelingen** (FVD):
Steun.

De heer **Ergin** (DENK):
Steun.

De heer **Stultiens** (GroenLinks-PvdA):
Ja, zeker steun.

De heer **Aartsen** (VVD):
Geen steun, voorzitter. We spreken donderdag over pensioenen in deze zaal.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Steun.

De heer **Vermeer** (BBB):
Wij verwachten het nieuwe kabinet voor sint-juttemis, dus wat ons betreft geen steun.

De heer **Idsinga** (NSC):
Geen steun.

De heer **De Vree** (PVV):
Geen steun.

De heer **Dassen** (Volt):
Steun.

De **voorzitter**:
Geen meerderheid om het naar voren te halen, maar het blijft op de lijst staan.

De heer **Van Kent** (SP):
Het blijft op de lijst staan. Het komt steeds hoger te staan, dus ik hoop dat het snel op de agenda verschijnt.

De **voorzitter**:
We gaan het zien.

Mevrouw Teunissen, gaat uw gang.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Dank, voorzitter. Wij voeren straks het grote debat over de toekomst van Tata Steel. Dan gaat het onder andere over de kaderstellende rol die wij als Kamer hebben. Er zitten ook technische kanten aan het debat. We verwachten dus dat het een lang debat wordt. Het is belangrijk. Daarom stel ik voor om de spreektijd uit te breiden met één minuut.

De **voorzitter**:
We hebben hier vorige week ook over gesproken. Toen was dit het compromisvoorstel. Toen redden de twee minuten het niet. Ik stel de vraag: heeft iemand hier bezwaar tegen? Nee? Dan gaan we het gewoon doen en wordt de spreektijd met één minuut per fractie verlengd.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Dank, voorzitter.

De **voorzitter**:
De volgende spreker is mevrouw Kröger. Zij is ook de laatste spreker bij de regeling van werkzaamheden.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):
Dat kan gewoon hier toch, bij de interruptiemicrofoon?

De **voorzitter**:
Ja.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):
Ik wil alleen een vooraankondiging doen voor een tweeminutendebat over de Energieraad, te houden deze week, met stemmingen.

De **voorzitter**:
Daar gaan we rekening mee houden. Dank u wel. Dan zijn we aan het einde gekomen van de regeling van werkzaamheden. We gaan even schorsen. Daarna hebben we het plenaire debat over de toekomst van Tata Steel. Dat begint om 16.15 uur.

De vergadering wordt van 15.59 uur tot 16.15 uur geschorst.

Toekomst van Tata Steel

Voorzitter: Paulusma

Toekomst van Tata Steel

Aan de orde is het **debat** over **de toekomst van Tata Steel**.

Termijn inbreng

Voorzitter: Paulusma

De **voorzitter**:
Aan de orde is het debat over de toekomst van Tata Steel. Er hebben zich twaalf sprekers gemeld aan de zijde van de Kamer. Ik heet de beide bewindspersonen in vak K van harte welkom. Ik wil graag mevrouw Teunissen van de Partij voor de Dieren uitnodigen voor haar bijdrage in de eerste termijn. Ik stel zes interrupties voor. Laten we daar schappelijk mee omgaan. Ik geef vaak wat ruimte, maar als ik u was, zou ik die zes interrupties wel zinnig besteden. Gaat uw gang, meneer Thijssen.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):
Als dit wordt gerekend als interruptie, dan doe ik het niet. We hebben de hele avond. Dit is een superbelangrijk debat voor het klimaat, voor de omwonenden en voor de toekomstige industrie in Nederland. Ik zou liever tien of acht interrupties hebben, maar als u er echt ruimhartig mee omgaat, dan hoop ik dat het vanavond een mooi debat wordt.

De **voorzitter**:
We gaan beginnen met zes interrupties. Ik ben een schappelijke voorzitter, dus laten we kijken of we dit debat netjes kunnen voeren met elkaar. Mevrouw Teunissen, gaat uw gang.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):
Voorzitter, dank u wel. Tata Steel is de grootste vervuiler van Nederland. Het ligt pal naast een natuurgebied en midden in dichtbevolkt gebied. De omwonenden leven onder de giftige rook van de fabriek. Ze vegen wekelijks dikke lagen zwart stof van hun vensterbank en nachtkastje. Kinderspeeltuinen moeten dagelijks worden schoongemaakt, ramen moeten dicht blijven en mensen in de buurt van Tata hebben veel meer kans op kanker dan in de rest van Nederland. Kinderen hebben een verhoogde kans op hersenschade. Experts tonen al jaren aan dat Tata mensen ziek maakt. Ik noem het RIVM en de Expertgroep Gezondheid IJmond. Die laatste zegt dat de gezondheidsschade waarschijnlijk nog groter is dan nu wordt aangenomen. Bij een staalfabriek in Italië met vergelijkbare vervuiling zijn de eigenaren veroordeeld tot celstraffen van meer dan twintig jaar wegens giftige vervuiling. De omwonenden van Tata Steel vechten al decennia letterlijk voor hun leven. De overheid liet hen in de steek. Deze omwonenden verdienen nú de maximale inzet van de Kamer en het kabinet om hun gezondheid eindelijk te beschermen.

Voorzitter. De Partij voor de Dieren roept de Kamer dan ook op om niet blind het kabinet te volgen in zijn keuze voor scenario 3. De inzet op gezondheid is daarin zwaar onvoldoende. Dit scenario is een oud plan van Tata waarin het bedrijf eerst overgaat op gas en in 2030 misschien op waterstof. Daarbovenop komt een iets versnelde sluiting van Kooksfabriek 2 en het iets eerder realiseren van een overkapping. De sluiting van de Kooksfabriek is met handhaving af te dwingen. Daar zijn geen maatwerkafspraken voor nodig, want Tata overtreedt al jaren de regels met illegale rauwe cokes. Ik kreeg vanochtend nog een filmpje van omwonenden waarin te zien was hoe rauwe cokes met pikzwarte wolken de lucht in gaat. Die overkapping moet Tata sowieso al realiseren op basis van de Omgevingswet, dus handhaaf de regels gewoon. Waarom wordt een winstgevend bedrijf als Tata beloond met miljarden aan belastinggeld voor maatwerkafspraken, terwijl hier gewoon gehandhaafd moet worden, zo vraag ik het kabinet.

Een degelijk plan betekent ook onafhankelijk toetsen of Tata zich aan de gezondheidsregels houdt. Wanneer gaat het kabinet onafhankelijke meetpunten instellen? Nu keurt de slager zijn eigen vlees. We moeten echt een streep trekken en onafhankelijk meten en handhaven. Daarom is er een goede nulmeting nodig voordat er afspraken worden gemaakt. Is het kabinet bereid om deze onafhankelijke toetsing te laten doen?

In dit scenario, scenario 3, vindt de overstap naar groene waterstof alleen plaats als de kostprijs daarvan laag genoeg is en dat is in Nederland zeer onwaarschijnlijk. Daarmee lopen we het grote risico dat Tata blijft hangen in de productie met aardgas, een lock-in dus. Het gaat om jaarlijks evenveel gas als 1 miljoen huishoudens. Om de overstap van gas naar waterstof te maken zou Tata voor eeuwig aan het subsidie-infuus moeten blijven hangen of zou het bedrijf alsnog over de kop gaan. Ziet het kabinet dit risico ook en heeft het kabinet dit meegewogen in de afweging om toch over te gaan op scenario 3?

Dat is het levensgrote risico dat met de keuze voor scenario 3 van het kabinet in het leven wordt geroepen. Daarom is het alternatief veel beter: het importeren van halffabricaten. Tata's vuile voorkant kan dan eindelijk echt dicht. Dat zorgt volgens experts voor 18% goedkoper staal in Nederland. Een fabriek in de IJmond kan daarmee nooit concurreren. Is de minister bereid om alsnog onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid om al voor 2030 de aanvoer van groene halffabricaten uit het buitenland veilig te stellen?

Voorzitter. Wijers en Blom zeggen dat scenario 4 op het gebied van gezondheid en milieu absoluut beter scoort dan de andere opties; laat daar geen misverstand over zijn. De Partij voor de Dieren vindt scenario 4 dan ook bij uitstek de beste optie, maar wij willen niet te veel meegaan in het scenariodenken van dit kabinet omdat we daardoor ook belangrijke vragen negeren. Heeft de minister bijvoorbeeld kritisch gekeken naar de productiecapaciteit van Tata? De fabriek is ooit gebouwd voor de productie van 4 miljoen ton staal per jaar en produceert nu meer dan 7 miljoen ton, terwijl van al het staal uit fabrieken in Nederland maar liefst 89% wordt